

Högläsning i förskolan - Utifrån förskollärares resonemang

"Vi har böcker, vi har tid och vi har barnen så vi ska bara göra det"

En kvalitativ intervjustudie med förskollärare om högläsning i förskolan

Linnéa Alvarado

Elina Karlsson

**Examensarbete 15 hp
Förskolläraryrket
Institution för individ och samhälle**

Vårterminen 2023

Examensarbete 15 hp, Förskolläraryrket

Titel: Högläsning i förskolan – Utifrån förskollärares resonemang ”vi har böcker, vi har tid och vi har barnen så vi ska bara göra det” En kvalitativ intervjustudie med förskollärare om högläsning i förskolan

Engelsk titel: Reading aloud in preschools– Based on preschool teacher’s reasoning ”we have books, we have time and we have children so we just have to do it” A qualitative interview study with preschool teachers about reading aloud in preschool

Författare: Linnéa Alvarado och Elina Karlsson

Examinator: Ingrid Granbom

Datum: Augusti 2023

Sammanfattning

Bakgrund: Enligt senaste rapporten från PIRLS fortsätter skriv- och läsförståelse hos barn i årskurs 4 att minska, vilket enligt Skolverket är oroväckande. Förskolan är en betydelsefull arena där barn skapar en tidig nyfikenhet till läsningen, och där barnens intresse för att läsa på egen hand skapar en god grund för att vända den negativa trenden senare i grundskolan. Att skapa en lustfylld lässituation blir därmed viktigt. Den tidiga språkutvecklingen är viktig i barns liv, och är grundläggande för att de ska bli demokratiska medborgare. Därför är det viktigt att förskolan introducerar tidiga erfarenheter av högläsning med syfte att främja barns språkutveckling.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka vilka resonemang som förskollärare framhåller i arbetet med högläsning, tillsammans med och för förskolebarn i åldrarna 1-5 år.

Metod: Vi har gjort en kvalitativ intervjustudie som grundar sig i ett sociokulturellt perspektiv. Intervjustudien bestod av semistrukturerade frågor med nio verksamma förskollärare i Västsverige.

Resultat: Resultatet visar att förskolorna arbetar med högläsning på olika sätt beroende på vilka resurser de har tillgång till, så som utbildad personal, tillgång till litteratur samt vad arbetslagen har för resonemang kring högläsningens betydelse. Resultatet visar även att förskollärare uppfattar högläsning som ett viktigt tillfälle för att främja och öka barns språk-, läs- och skrivkunskaper. Däremot framgår det att förskollärare uttrycker begränsningar vad gäller att organisera en högläsning på ett för dem optimalt sätt utifrån läroplanens uppdrag.

Nyckelord: Högläsning, barns språkutveckling, sociokulturellt perspektiv, boksamtal

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.2 SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅG	2
2. FORSKNINGSOVERSIKT	3
2.1 SPRÅKUTVECKLANDE ARBETSSÄTT OCH STRATEGIER.....	3
2.2 MILJÖNS BETYDELSE FÖR HÖGLÄSNING.....	4
2.3 PEDAGOGERS FÖRHÅLLNINGSSÄTT	4
2.4 UTMANINGAR MED GENOMFÖRANDE AV HÖGLÄSNING.....	5
3. TEORETISKT PERSPEKTIV	6
3.1 SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	6
3.2 SPRÅKLIGA OCH MATERIELLA MEDIERANDE REDSKAP	6
3.3 APPROPRIERING.....	7
3.4 DEN PROXIMALA UTVECKLINGSZONEN	7
4. METOD.....	8
4.1 METODVAL	8
4.2 SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER	8
4.3 URVAL AV RESPONDENTER.....	9
4.4 GENOMFÖRANDE AV DEN EMPIRISKA STUDIEN	9
4.5 TEMATISK ANALYS	10
4.6 ETISKA ÖVERVÄGANDE	13
4.7 STUDIENS TROVÄRDIGHET	14
5. RESULTAT	15
5.1 FÖRSKOLLÄRARENS ARBETE MED HÖGLÄSNING	15
5.1.1 PLANERAD HÖGLÄSNING MED TYDLIGT SYFTE	16
5.1.2 HÖGLÄSNING MED POLYGLUTT	17
5.1.3 HÖGLÄSNING SOM RUTIN VID LUGNANDE AKTIVITET	18
5.1.4 HÖGLÄSNINGENS UTMANINGAR	19
5.2 FÖRSKOLLÄRARENS FÖRHÅLLNINGSSÄTT	21
5.2.1 ATT FRAMKALLA INTRESSE.....	21
5.2.2 SKAPA DELAKTIGHET GENOM BOKSAMTAL OCH FLANOSAGOR	21
5.2.3 SYNSÄTT PÅ KOMPETENS OCH UTVECKLING	22
5.3 MILJÖNS BETYDELSE FÖR LÄSSITUATIONER.....	23
5.3.1 BARNLITTERATURENS INNEHÅLLSLIGA BETYDELSE	24
6. DISKUSSION	25
6.1 ATT VÄCKA INTRESSE OCH FÖRSTÅELSE GENOM BOKSAMTAL OCH POLYGLUTT	25
6.2 HÖGLÄSNINGENS BETYDELSEFULLA MÖTE FÖR LÄS- OCH SKRIVKUNSKAPER.....	27
6.3 HÖGLÄSNINGENS BEGRÄNSNINGAR FÖR ATT GENOMFÖRAS I FÖRSKOLAN.....	30
6.4 PEDAGOGISKA IMPLIKATIONER	30
6.5 VIDARE FORSKNING	31
REFERENSLISTA	32
BILAGA 1.....	35
BILAGA 2.....	36

1. Inledning

“När barn tidigt i livet får lyssna på högläsning och samtala om olika typer av texter stöttar det deras språkutveckling. För att stärka barnens språkförmåga och väcka läslust krävs ett medvetet arbete av förskolans personal.” (Skolverket, 2023, Högläsning och samtal om text i förskolan, stycke 2)

Ovanstående citat från Skolverkets webbsida summerar betydelsen av förskolans arbete vilken lägger grunden för barns lärande och utveckling. Genom tydliggörande pedagogik, sett ur perspektivet om livslångt lärande, bör förutsättningar ges från det att barnet börjar förskolan. Begreppet *tidig litteracitet* kännetecknar den process i vilken barnet gör språkliga erfarenheter som innebär att lära sig att läsa och skriva, samt utvecklande av skrivkunnskap och nyfikenhet att kommunicera (Gjems, 2018 s.20-21). Gjems (2018, s.20) betonar att de språkliga erfarenheterna och kunskaperna innebär att barn tillämpar redskap att delta i sociala aktiviteter, vilka är utvecklande och att deltagande i lek, samt integration av en kulturell gemenskap innebär lärande och utveckling som språkliga och lärande människor. Därför ses *tidig litteracitet* som viktigt för att språkliga erfarenheter främjas genom pedagogiskt språkarbete i förskolans dagliga aktiviteter och stöds av läroplanens intentioner och målbeskrivningar (Lpfö18, 2019 s.15). I läroplanen syftar målen till att nå utgångspunkten för *tidig litteracitet* genom att utnyttja ögonblick där barn griper tag i något som väcker deras intresse och nyfikenhet att veta mer. Gjems (2018, s.13) framhåller vidare att tidiga insatser ställer stora krav på förskolepersonalens kunskap om barns olika sätt att uttrycka vad de förstår och bemästrar att göra i handling. Likaså behövs kunskap om hur barn uttrycker att de inte förstår eller har svårigheter att bemästra språket. Därmed bör förskolepersonalen ha kunskaper om vilket arbetssätt som stimulerar och ger stöd utifrån barnets behov. I läroplanen för förskolan anges:

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. (Skolverket, 2018, s. 4)

Utifrån citatet ovan framgår att förskolan behöver förhålla sig till det uppdrag som anges i styrdokumentet och tillämpa en utbildning som främjar barns språkutveckling. Den tidiga språkutvecklingen är viktig i barns liv, och är grundläggande för att de ska bli demokratiska medborgare. Pedagoger har därför ett viktigt uppdrag som handlar om att arbeta medvetet med att se till att barn får talutrymme i förskolan, och inte bara genom sång, rim och ramsor. Det är av stor vikt att pedagogen finns där och stöttar barnen i den tidiga språkutvecklingen genom vardagliga samtal där barn får möjlighet till att träna ordförståelse, meningsuppbyggnad, sociala regler samt sätta ord på sin tillvaro. Styrdokumentet talar inte om *hur* det pedagogiska arbetet ska genomföras. Det innebär att det blir varje förskollärares uppdrag att organisera undervisning för att nå de mål och riktlinjer som ingår i läroplan för förskolan. Vidare införde Skolverket (2023) Läslyftet år 2016 i förskolan som syftade till att utveckla undervisningen i förskolan när

det kommer till barns tidiga språk, läs- och skrivutveckling, som står i fokus för projektet. Det bygger på kollegialt lärande där förskollärare fördjupar sina kunskaper tillsammans om nya arbetssätt och utifrån tidigare forskning som avser att bidra till reflektioner och utveckling av undervisningsaktiviteter. Phothisingha (2020, s.34-35) har studerat ifall det kollegiala lärandet bidrar till förskollärares professionsutveckling. De medverkande förskollärarna i studien framhåller kompetensutvecklingsprojektet *Läsllyftet* som betydelsefullt eftersom de anser att de fått ökade kunskaper inom olika språkutvecklande arbetssätt. Det framgår även att förskollärare ser det kollegiala lärandet som en positiv aspekt som bidrar till en gemensam kunskap, samsyn och profession inom yrket. Läsllyftet i förskolan innebär ett medvetet arbete med högläsning där barns deltagande i samtal om innehållet ses som viktigt (Skolverket, 2023). Insatser som Läsllyftet och vetskap om att högläsningen medför grundläggande och avgörande utveckling för barns skriv- och läsförståelse, även i senare skolgång. Trots detta visar senaste PIRLS-rapporten som står för *Progress in International Reading Literacy Study*, att barns kunskaper och intresse för läsning minskar. Studien genomfördes med äldre barn i årskurs 4, där drygt 400 000 elever runt om i världen har deltagit. Sammantaget visar rapporten att läsförmåga för svenska elever i årskurs 4 har försämrats sedan rapporten från 2016 (Skolverket, 2023). Betydelsen av att förskolan skapar en nyfikenhet hos barn att läsa, och där barnens intresse för att läsa på egen hand skapar en god grund för att vända den negativa trenden senare i grundskolan. Att skapa en lustfylld lässituation blir därmed viktigt. Edwards (2019, s.100) beskriver att pedagoger läser för barn under särskilda stunder i förskolan så som vilan, före maten eller för att samla ihop barngruppen vilket resulterar i att högläsningen ofta används för att "lugna barnen". Högläsningen är också en viktig aktivitet vad gäller barns utvecklande av språkkunskaper, exempelvis för ett ökat ordförråd. Dessutom stimuleras deras fantasi och föreställningsförmåga, men också förmåga att förstå sin omvärld (Skolverket, 2023). Alatalo och Westlund (2021, s.424) beskriver att högläsning bortprioriteras av förskollärares planering på grund av tidsbrist då exempelvis naturvetenskap och matematik får högre prioritet i utbildningsplanen. Mot bakgrund med detta behövs än mer kunskap om förskollärares erfarenheter *om* och *när* högläsning organiseras, och *vilka* utmaningar som de upplever med undervisningen. Resonemang om hur högläsning används i det pedagogiska arbete som innebär andra syften än att "lugna barnen" blir därmed högst relevant att få veta mer om.

1.2 Syfte och Forskningsfråga

Syftet med studien är att undersöka vilka resonemang som förskollärare framhåller i arbetet med högläsning, tillsammans med och för förskolebarn i åldrarna 1-5 år.

1. Hur resonerar förskollärare om arbetssätt som de använder vid högläsning?
2. Hur resonerar förskollärare om sambandet mellan högläsning och språkutveckling?
3. Vilka utmaningar uppkommer enligt förskollärare vid högläsning i förskolan?

2. Forskningsöversikt

Följande forskningsöversikt behandlar tidigare forskning som beskriver högläsningens effekter, olika strategier och utmaningar med att implementera högläsningen i undervisningen. Sökningen efter vetenskapliga artiklar har genomförts i databasen ERIC (Ebscohost). Några sökord som valts ut att använda är: *child* infant* or toddler, kindergarden, preeschool, language development, read aloud*. För att samla aktuell forskning användes ett tidsspänn mellan åren 2010–2023, samt att samtliga artiklar var granskade, dvs. som *peer reviewed* och var publicerade som *Academic Journals*, eftersom artiklarna ska vara både vetenskapligt granskade och publicerade i vetenskapliga tidskrifter.

2.1 Språkutvecklande arbetssätt och strategier

Förskolan har en betydande roll för att berika barnen med stimulerande aktiviteter där barnen görs delaktiga i olika texter som bidrar till att öka barns ordförråd och läsförståelse (Skolverket, 2022). Şimşek och Erdoğan (2021, s.819-820) undersökte olika boklästeknikers positiva effekter för barns språkutveckling. I studien undersöktes den dialogiska lästekniken som går ut på att pedagoger i samspel med barnen arbetar med interaktiv läsning genom att ställa frågor om texten, arbetssätt så som att beskriva nya begrepp, och vara en aktiv lyssnare till barnens frågor och kommentarer. Till skillnad från den traditionella lästekniken där barnen får rollen som lyssnare och förväntas sitta tysta under bokläsningen för att inte störa. Pedagogerna använde sig av icke-interaktiv läsning där bokens innehåll förmedlas till barnen utan möjligheter för frågor, förklaring av begrepp eller pauser. Under den digitala läsningen använde pedagogerna sig av e-böcker anpassade för barn i förskolan samt slutna frågor i slutet av berättelsen. Tidigare forskning har visat att barn kan ha svårt att förstå handlingen när förskolläraren använder sig av digitala medier, på grund av en hög stimulansnivå för barnen. I studien framkom att det fortfarande finns de som argumenterar för att e-böckerna, exempelvis Polyglutt som är en i dagsläget populär digital boktjänst, främjar barns språkutveckling på samma sätt som böcker i pappersform. Şimşek och Erdoğan (2021, s.834) fann att den dialogiska lästekniken där barnen deltar i interaktiva dialoger är en mer framgångsrik metod när det kommer till barns ordförrådsutveckling. Brodin och Renblad (2020, s.2211) betonar att högläsning och berättande ska ses som en kompletterande metod för att stödja kommunikation. Vidare betonas att förskollärare behöver stöd och fortbildning om kunskapsstrategier genom forskningsresultat för att genomföra en praktik där de ska kunna stötta barn på ett lärorikt arbetssätt. Påståendet bekräftas i en studie av Damber (2015, s.14) som redogör för PISA:s resultat från år 2015. Rapporten genererar information om barns kunskapsresultat, snarare än olika inlärningsprocesser i arbetet, vilket ger en indikation på att barns läskunnighet minskar men att ytterligare forskning krävs om vilka åtgärder som behövs för att öka läs- och skrivkunnighet, samt intresse för att läsa. Dessutom menar Damber (2015, s.277) att mer forskning krävs om hur förskollärare kan implementera litterära erfarenheter i förskolan.

2.2 Miljöns betydelse för högläsning

Norling et.al (2015, s.619-622) betonar att miljön har en betydande roll i förskolan eftersom barn ges möjlighet till språkrika miljöer där verksamheten erbjuder böcker, läsande pedagoger, texter och symboler. Det är under dessa aktiviteter som barn får sociala interaktioner och samtal med andra barn och vuxna, vilken tidigare forskning lyfter fram som främjande för barns språkutveckling. Barn kan fördubbla sitt ordförråd genom att befinna sig i lyhörda och språkrika miljöer där högläsning och interaktiva samtal ingår (Skolverket, 2022; Hansen & Broekhuizen, 2019, s.311-312; Norling et.al, 2015, s.620). Genom ett rikt ordförråd och förmåga att kunna uttrycka känslor, tankar och individuella preferenser skapas en välutvecklad kommunikation som numera är nödvändig för att delta i sociala och kulturella sammanhang där leken är central (Brodin & Renblad, 2020, s.2207). Till följd av miljöns variation av aktiviteter skapas därför många möjligheter till kommunikation, samtidigt som personalen ses som en del av den sociala språkmiljön där barn förhandlar och prövar nya begrepp tillsammans med personalen och andra barn. Följaktligen skapas erfarenheter att förstå, skapa mening och ett vidgande av perspektiv när personalen återkopplar till barns erfarenheter och meningsskapande (Norling, 2015, s.12-13).

2.3 Pedagogers förhållningssätt

Tidigare forskning visar att förskollärare har en medvetenhet om att högläsningen gynnar barns språkutveckling och sociala interaktioner. Detta genom att använda litteraturens innehåll i samtal och diskussion gemensamt med barnen (Alatalo & Westlund, 2021, s.431; Hansen & Alvestad, 2018, s.135). Liberg (2010, s.8-10) anser att förskollärare måste lägga en grund hos barn för att skapa ett intresse för böcker, och att vuxna kan stödja barns förmåga att utveckla förståelse för böcker och texters innehåll genom att läsa tillsammans med barnen. Genom att hjälpa barnen att se olika samband i händelser som utspelas i böcker kan de koppla detta till egna erfarenheter och skapa en djupare förståelse för innehållet i texter. Författaren tar stöd i tidigare forskning som visar att barn som har förståelse för språkljud och bokstäver har bättre förutsättningar för att lära sig och ta till sig ny läs- och skrivlära när de börjar skolan. Förskolan är en viktig arena när det kommer till att stimulera och arbeta med barns förmågor i texters innehåll, för att på så sätt bibehålla och vidareutveckla deras lärande i texter. Det är av stor vikt att de som verkar inom förskolan har ett medvetet förhållningssätt gällande barns utveckling och lärande, genom stöttning i olika pedagogiska och sociala sammanhang med tydlig planering av undervisning (Brodin & Renblad, 2020, s.2211). Gardner Neblett et.al. (2017, s.485-493) instämmer i ovanstående resonemang, och menar att pedagoger som arbetar med interaktiv läsning använder sig av involverade frågor, betingande svar och utforskar böckerna tillsammans med barn, vilket bidrar till mer givande läsoplevelser. Det framgick även att barns engagemang var signifikant högre när pedagoger använder sig av interaktiv läsning jämfört med icke-interaktiv läsning. Detta kan kopplas till Sheridan et. al (2009, s.44-45) som konstaterar lärarens kompetens och förhållningssätt som betydelsefull vad gäller kvaliteten i verksamheten och framhåller lärarens kompetens som komplex och mångfacetterat. Kvaliteten är beroende av lärarens variation av didaktiska, pedagogiska, ämnesinriktade såväl som personliga kunskaper samt förmågor, och hur lärares kunskaper om barns lärande och utveckling kommer till uttryck.

Exempelvis genom att möta barns specifika behov och förmåga att observera och utvärdera, men också skapa lärtillfällen inom räckhåll för barnet. Vidare betonas att läraren kräver kunskaper som möter barn i deras individuella strategier för lärande och hur möjligheter skapas att utveckla kompetenser. Därför ses det som avgörande hur barns lärandeprocess utgörs av lärarens barnperspektiv, förståelse för förskolans uppdrag och innebörden av lärarens medvetenhet om den egna lärandeprocessen som synliggörs i innehållet och kvaliteten och överförs i utbildningen (Sheridan et al, 2009, s.45). Damber (2015, s.270) undersökte hur högläsningen användes i förskolan, om syftet snarare var en fråga om disciplin. I studien bekräftas att många förskollärare oftare än sällan läser på rutin. Antingen för ett eller två barn, men också i samband med måltider och läsvila. Således menar författaren att icke-interaktiv läsning bör bytas ut mot läsning som syftar till att barn tar till sig kunskaper som skapas interaktivt och görs delaktiga i meningsskapande processer och möjligheter att dela med sig av tankar och erfarenheter (s.277).

2.4 Utmaningar med genomförande av högläsning

Trots styrdokument och uppmaning från det svenska utbildningssystemet inkluderas inte högläsningen i förskolan på ett önskvärt sätt där flera faktorer begränsar *om* och *hur* högläsning organiseras i verksamheten (Alatalo & Westlund, 2021, s.430-432). Vidare menar forskarna att dessa faktorer kan vara organisatoriska skäl, såsom prioritering av andra aktiviteter. En sådan prioritering angavs där kravet, och fortbildning till, att undervisa i naturvetenskap och matematik ansågs ha högre fokus i utbildningsplanen. I enighet med Brodin och Renblad (2020, s.2210-2211) anges tidsbrist som ytterligare begränsande faktor där pedagoger beskriver sina upplevelser om svårigheter att organisera högläsningen i ett språkfrämjande syfte. Ytterligare utmaningar beskrivs av författarna som menar att högläsningen förekom dagligen i förskolorna, men att förskollärarna inte följde upp innehållet och diskuterade böckerna tillsammans med barnen, vilket troligen orsakar att vokabulärförrådet inte utvecklas och barnen går miste om förståelse för begrepp och betydelsenyanser. Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019, s.7) undersökte pedagogers arbete med flerspråkighet, och fann att pedagoger upplever en svårighet att förstå barns olika modersmål, och att det uttrycks som ett hinder i att uppmärksamma och stimulera barns flerspråkighet. Det bidrar till att pedagogerna känner en viss frustration, eftersom det är en omöjlighet att behärska alla barns modersmål. Samtidigt som många förskolor och pedagoger upplever utmaningar med att möta och stimulera barns flerspråkighet menar Skans (2011, s.12) att det är av stor vikt att förskollärare utvecklar och arbetar med de didaktiska frågorna i arbetslaget för att kunna möta den aktuella barngruppen utifrån de olika bakgrunder och modersmål som finns. Språkutvecklingen blir en central plats i den pedagogiska verksamheten som innebär att barn ska lära sig svenska språket samtidigt som de ska få utveckla sina modersmål. Författaren belyser även utmaningen med att många barn med ett annat modersmål än svenska i vissa fall endast får tillgång till svenska språket i förskolan, vilket gör förskolan till en avgörande och viktig arena för barnen där de får stöttning av pedagoger för att kunna utveckla en grundläggande allsidig språkutveckling. Detta kan kopplas åter till Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019, s.8) som anser att vissa språk är mer framträdande, men att det är viktigt att pedagoger visar ökat intresse för alla de språk som talas i barngruppen.

3. Teoretiskt perspektiv

Under denna rubrik kommer det sociokulturella perspektiv presenteras eftersom vi valt att utgå ifrån detta synsätt i studien. Inom perspektivet kommer därför centrala begrepp som *medierande redskap*, *den proximala utvecklingszonen*, *scaffolding* och *appropriering* motiveras och presenteras för att senare kopplas till resultat och diskussion.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Inom den sociokulturella teorin står lärande och utveckling i relation till varandra, där lärandet sker inom sociala sammanhang och där språket är ett redskap som utgör en central del för människors utveckling. Det är med den utgångspunkten som perspektivet blir användbart i undersökningen om hur förskollärare resonerar och uttrycker utmaningar som uppkommer med högläsning. Teorin utgår från grundaren Lev Vygotskij (1896-1934) som betonar vardagsspråket och vardagssamtalen som det främsta medierade redskapet, där kulturella kunskaper och sociala förståelser sker i alla former när vi samtalar och interagerar med andra. *Mediering* kan i sammanhanget förstås som till exempel böcker och digitala verktyg som förskollärare använder för att överföra symboler, text och bilder för att främja barns språkutveckling. Vidare betonas vikten av utbytet av erfarenheter och tankar i samtal och interaktioner i form av symboler och ord som bidrar till ett abstrakt tänkande (Gjems, 2018, s.13). Därför har det betydelse för barn i tidig ålder att få tillräckligt med erfarenheter av språket för att kommunicera. Lärandet är en process som sker i samspel med andra, under en interaktion med en mer kunnig individ kan barn främja lärande inom den proximala utvecklingszonen. Det betyder att det som vi gör tillsammans med en mer kunnig person kan sedan utföras på egen hand. Vygotskij ansåg att *scaffolding*, där verbala och icke-verbala tillvägagångssätt främjar barns engagemang bidrar till lärande eftersom sådana tillvägagångssätt stöttar skapandet av ett språk. Det är genom kommunikation av den språkliga och kulturella situationen som människor lär att förstå och uppfatta omvärlden (Wallerstedt, 2020, s.44-45; Säljö, 2020, s.273-276; Gardner Neblett et.al. 2017, s.475; Säljö, 2018, s.167-169).

3.2 Språkliga och materiella medierande redskap

Mediering är ett grundläggande begrepp inom den sociokulturella teorin. Smidt (2010, s.43) hänvisar till Vygotskijs framställning av begreppet, och menar att *mediering* innebär olika sätt för människor att kommunicera, där fysiska och psykologiska redskap ingår. De fysiska redskapen beskrivs i form av artefakter, skapade av människor för att underlätta levnadsstandard, utveckling och lärande. En artefakt kan förstås som ett fysiskt redskap som till exempel en hammare för att slå in en spik, och kan samtidigt ges olika betydelser beroende om vem som använder hammaren, exempelvis en snickare eller en konstnär som hänger upp sina tavlor i ett galleri. I sammanhanget för studien kan en artefakt förstås som en Ipad som pedagoger använder i stället för en fysisk bok som de även kan använda genom projicering till storbild på väggen för att fler barn ska kunna se och delta. Läsningen kan organiseras på olika sätt, men det är främst villkoren som skiljer mellan högläsning av den fysiska boken och det digitala verktyget, och dess olika användbarhet. Säljö (2018, s.168-170) beskriver de

psykologiska redskapen som stöd för att tänka och kommunicera exempelvis i form av tecken och symboler, för att generera en förståelse och förmåga att representera världen och människors erfarenheter som används för att kunna kommunicera och tänka med. Exempel på detta är alfabetet, former och siffersystem. Enligt Vygotskij behöver människan använda sådana redskap för att kunna tänka och kommunicera, men också planera, för att kunna förbereda inför kommande situationer. På samma sätt som människor använder artefakter för att utföra olika uppgifter behöver människor språk och begrepp när de tänker, kommunicerar och agerar. Inom de psykologiska redskapen är språket avgörande för lärande och utveckling, för det är genom språket och interaktion med andra som den enskilda människan utvecklar sociala erfarenheter som medieras genom språket (Säljö, 2018, s.170-171).

3.3 Appropriering

Ett annat centralt begrepp inom den sociokulturella teorin är *appropriering*. Säljö (2018, s.177) beskriver begreppet som när en människa lär sig använda och bekanta sig med de medierade redskapen, i form av fysiska och språkliga redskap utvecklas människan inom ramen för samhälle och en kulturell tradition. Således blir människan delaktig i sitt sätt att tänka och kommunicera så som samhället har utvecklat och fortsätter att utvecklas livet ut. Den *appropriering* som sker tidigt i barnets liv ansåg Vygotskij som betydelsefull. Han kallade familjen för den *primära socialisationen*, det är tillsammans med de närmaste människorna som barnet lär sig tillägna sitt första språk, förståelse av begrepp, sociala samspel samt utveckla sin identitet. Han intresserade sig för skillnaden mellan den primära och sekundära socialisationen, och de olika begrepp som barn kommer i kontakt med under sitt vardagliga och vetenskapliga språk. Säljö (2017, s.259) beskriver de vardagliga begreppen som det grundläggande språket barn utvecklar i samspel med andra, medan de vetenskapliga begreppen är mer abstrakta och som barn behöver få förklarade för att kunna tillägna sig. Vygotskij ansåg att skolan, som sekundär socialisation, erbjuder en annan typ av kunskap, där läraren och undervisningen har en stor betydelse för barns lärande och utveckling i kombination med barnets hemmiljö.

3.4 Den proximala utvecklingszonen

Inom det sociokulturella perspektivet är *den proximala utvecklingszonen* ett av de viktigaste begreppen. Vygotskij beskriver hur samspel och lärande sker som en social process som utvecklas hela tiden. Säljö (2017, s.206-261) beskriver *den proximala utvecklingszonen* som att en mer kunnig individ stöttar och vägleder barnet i sin lärprocess för att kunna ta till sig kunskapen och göra den till sin egen. Därmed vägleds barnet genom *scaffolding* och tar sig vidare till nästa steg i utvecklingen. Lärande sker i många olika sammanhang, likväl individuellt som i grupp. Förskolan bör därmed ses som en särskild arena för barns möjligheter och främjande till lärande av vissa kunskaper och förmågor, med tanke på utbildad personal. Genom *scaffolding* blir det intressant eftersom begreppet innebär hur en vuxen stöttar och bidrar till var i processen barnet utvecklar språkliga färdigheter (Wallerstedt, 2020, s.46). Det är med utgångspunkten i ett sociokulturellt perspektiv som begreppen ovan kan användas för att förklara högläsning som en social och kulturell företeelse i förskolan.

4. Metod

I detta avsnitt kommer val av metod, urval av respondenter, genomförandet av den empiriska kvalitativa studien, analysförfarande och etiska överväganden att presenteras. Vårt tillvägagångssätt för att besvara syfte och frågeställningar och hur det insamlade datamaterialet har bearbetats kommer också att presenteras.

4.1 Metodval

I föreliggande studie har vi använt en kvalitativ metod som Kvale och Brinkmann (2014, s.15) förklarar som lämplig när forskare vill studera hur människor uppfattar saker. Genom interaktion med förskollärare i form av intervjusamtal skapas möjlighet att ställa frågor samt få svar om deras resonemang vilket resulterar i att de skapar data som vi kan analysera till kunskap om deras erfarenheter om högläsning. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020, s.27) är en kvalitativ metod mest lämplig för att studera karaktären av ett visst fenomen. Således blir metoden fördelaktig för oss då vi vill få kunskap om förskollärares resonemang om högläsningens komplexitet och kvaliteter. Eftersom intervjupersonerna ges möjligheter att utveckla tankegångar som ger oss tillgång till ett rikt material att analysera.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Vårt material har samlats in med stöd av semistrukturerade intervjuer som innebär att forskaren arbetar med öppna frågor för att ta reda på respondenternas individuella uppfattningar om högläsning. Genom att använda vald metod möjliggörs utrymme för följdfrågor, spontana frågor samt reflektion utifrån vad som respondenten svarar i stunden. Det ger oss en fördel då det sedan blir möjligt att jämföra respondenternas svar. Eventuella nackdelar som uppstår med att använda semistrukturerade intervjuer kan vara att forskaren riskerar att feltolka vad respondentens menar och därmed gå miste om värdefull kunskap om relevant och viktig information inom området som undersöks (Löfdahl Hultman & Ribaeus, 2021, s.167). För att undvika det har vi haft en omfattande intervjuguide med många frågor för att respondenten ska ha möjlighet att komplettera sina svar under intervjuens gång. En annan strategi kan vara att be om att få återkomma med frågor som kan uppstå och förtydliganden som är nödvändigt i transkriberingsarbetet. Det har varit en fördel att genomföra intervjuerna i par då ingen av oss har några tidigare erfarenhet av att intervjua. Det har även inneburit att vi gemensamt kunnat komplettera med följdfrågor under samtals gång. Vi diskuterade maktaspekter som kunde uppkomma och bestämde oss för att fråga respondenterna ifall det kändes okej för dem att vi intervjuade i par. Det var ingen av respondenterna som hade några problem med detta, vi uppmärksammade inte heller några maktaspekter under intervjuernas gång, då alla samtalen var avslappnade och vi fick ta det av betydelsefull information.

4.3 Urval av respondenter

Urvalet i denna studie består av utbildade förskollärare som är verksamma i fem olika förskolor i en kommun i Västsverige. Syftet var inte att jämföra hur olika professioner arbetar med högläsning i förskolan, därför valde vi enbart förskollärare eftersom de har huvudansvaret för den pedagogiska verksamheten. Samtidigt är uppsatsen skriven inom ramen för förskolläraryrket.

I början av arbetsprocessen skickades ett missivbrev (se Bilaga 1) till alla förskolor i två närliggande kommuner via e-post. Kontakterna gav dessvärre endast ett svar, varpå beslutet togs att kontakta rektorer och förskollärare i vår bekantkrets och fick därigenom kontakt med nio stycken verksamma förskollärare. Urvalet benämns enligt Trost och Hultåker (2016, s.29-32) som ett bekvämlighetsurval. Nedan visas en tabell på de respondenter som ställde upp på intervjuer, hur många år de varit verksamma i yrket samt hur länge intervjun pågick. Alla namn i tabellen är fiktiva.

Tabell 1: Förskollärares år i yrket samt intervjulängd

Förskollärare (fiktiva namn)	Antal år i yrket	Intervjulängd
Sara	27	57 minuter
Kajsa	13	42 minuter
Anna	9	27 minuter
Petra	30	25 minuter
Maria	23	32 minuter
Monika	9	23 minuter
Clara	<1	22 minuter
Linda	5	22 minuter
Josefin	6	34 minuter

4.4 Genomförande av den empiriska studien

Intervjufrågorna skapades tillsammans, och sammanställdes till en intervjuguide (se Bilaga 2). Vad som utmärker semistrukturerade intervjuer är att intervjuguiden indelas i teman. Frågorna delades in under tre teman, 1) Bakgrund – kunskande och intresse, 2) Din roll som högläsare och 3) Högläsning i förskolan; aktiviteten – att läsa högt, som tillsammans syftade till att resonera kring olika områden som vi ville ha besvarat, genom semistrukturerad intervju. I tema 1 inleddes intervjuerna med bakgrundsfrågor för att få reda på hur länge de varit verksamma förskollärare och ifall de fått genomgå någon form av kompetensutveckling inom barnlitteratur. I tema 2 fokuserade vi på intervjufrågor som handlade om respondentens roll som högläsare och i den sist nämnda kategorin behandlades frågor om hur aktiviteten högläsning implementeras i förskolans undervisning.

Intervjuguiden är konstruerad med tre olika typer av intervjufrågor och intervjutekniker såsom inledande frågor, sonderande frågor och tystnad, eftersom vår önskan var att samla in rika och beskrivande svar om det vi ville undersöka. Intervjuguiden började med inledande frågor, vilket Kvale och Brinkman (2014, s.176-177) menar inbjuder respondenten till forskningsämnet för att delge erfarenheter och kunskap om det som efterfrågas. Vidare menar författarna att forskare med fördel kan använda sig av sonderade frågor, ett sådant exempel kan vara “kan du ge fler exempel på” för att respondenterna ska utöka sina svar med betydelsefull information för studien. För att ge de intervjuade tid att tänka och reflektera över sina svar valde vi att lämna utrymme för tystnad, samtidigt som vi visade intresse och engagemang över respondenternas svar genom nickningar, leenden och ord som “mm”, vilket Kvale och Brinkman (2014, s.177) nämner som en typ av intervjuteknik.

Intervjuerna genomfördes på förskollärarnas respektive förskolor i samråd utifrån vad som skulle passa bäst för dem utifrån deras arbete och tid för samtal. När vi genomförde intervjuerna använde vi ljudinspelning och intervjuerna bandades genom användningen av egna mobiltelefoner. I intervjusituationen blir fördelen med att använda ljuduppspelat material att vi kunde vara mer närvarande i samtalet och med de svar som gavs kunde följdfrågor ställas. På så vis minskar riskerna om att gå miste om relevant information när intervjuerna senare transkriberas.

4.5 Tematisk analys

I analysförfarandet har vi valt att arbeta med tematisk analys. Clarke och Braun (2013, s.3-4) beskriver tematisk analys som en metod som forskaren kan använda för att analysera människors upplevelser av ett fenomen, och den fungerar att använda på både små och stora datamängder i kvalitativ forskning. Forskaren söker efter specifika teman som har ett sammanhängande och meningsfullt mönster som är relevant för valda forskningsfrågor, för att sedan kunna granska materialet utifrån de olika koderna som skapats i analysfaserna. Nedan beskrivs och förklaras vår arbetsprocess med analysen. Metoden förklaras enligt Clarke och Braun (2013, s.3) som en modell med sex olika faser om processen, nämligen 1) “bekantskap med data”, 2) “kodning”, 3) “söka efter teman”, 4), “granskning av teman”, 5) “definiera och namnge teman”, och 6) “att skriva upp”. Däremot framhåller författarna att analysen bör ses som en rekursiv process vilket innebär att den tillåter forskaren att gå vidare till nästa fas utan att slutföra föregående fas. Det gör metoden flexibel vilket blir en fördel i vår studie då vi tillägnat oss modellen som stöd för analysen genom att ha följt faserna i nämnd ordning.

Analysen inleddes med att intervjuerna transkriberades genom att lyssna igenom inspelningarna och samtidigt skriva ner vad respondenterna säger för att få ordagrann data. Därefter iordningsställdes den data som insamlats. Omfattningen på det transkriberade materialet blev slutligen 84 stycken A4-sidor med storleken 12 punkter. Denna process med materialet är viktig, forskaren tillägnar sig intervjuerna för att få en helhet över vad som sägs av samtliga respondenter.

I fas 1, “bekantskap med data” fördjupades vår läsning av den insamlade datan genom att läsa materialet flera gånger för att få en ingående förståelse för vad respondenterna gett uttryck för i intervjuerna. Vår läsning genomfördes noggrant och tillsammans, vilket skapade ett gemensamt synsätt på materialet och vissa justeringar kunde tillföras för att tydliggöra innehållet.

I fas 2, “kodning” arbetade vi med att skapa relevanta koder utifrån egenskaper och etiketter som är centrala för forskningsfrågorna. Exempel på koder som vi använde var: *brist på liknande samsyn, strävan efter utveckling, litteraturen som redskap i undervisningssyfte*. För att underlätta arbetet skapade vi ett delat dokument i ordbehandlingsprogrammet *Word* där vi även använde oss av olika kolumner som bestod av valda citat, vilket bidrog till att skapa olika koder. I analysen användes färgmarkering för att enklare kunna se vilken färg som representerade ett specifikt tema, vilket med fördel underlättade analysarbetet när vi skulle börja identifiera olika teman. Vi valde att arbeta med detta tillsammans och samtidigt “gå igenom” allt material mer noggrant, så att vi inte skulle gå miste om viktig information.

I fas 3, “söka efter teman” gjordes ytterligare en kodning av de befintliga koderna för att identifiera likheter och sammanhängande mönster. Vi använde oss av färgmarkeringar för att kunna se vilken färg som representerade ett specifikt tema (se Tabell 2 nedan). Arbetet genomfördes med noggrannhet och vi namngav dessa teman utifrån vad koderna visade innehållsligt. De potentiella teman som skapades i denna fas var: 1) Utmaning, 2) Barnlitteraturens betydelse, 3) Syfte, 4) Arbetssätt och slutligen 5) Kompetensutbildning/fortbildning.

Nedan visas en tabell över hur vårt arbete sett ut när vi arbetat med utdragna citat, kodning och teman, dokumentet omfattade 28 sidor i ett Worddokument och innehöll 166 koder.

Tabell 2: Söka efter teman (fas 3).

NR	CITAT	KOD	TEMA
1	“Jag tycker inte att det är så kul när jag fastnar i gamla mönster, utan jag tycker att det är lite kul att ehh ehh förnya, fördjupa mig i olika delar av arbetssättet”	Strävan efter utveckling	Kompetensutveckling / Fortbildning
2	“jag tycker om att liksom lära mig saker om det så att därför har jag försökt där jag jobbar att ha en nära kontakt med biblioteken”	Söker ny kunskap, skapar samarbete för nytt lärande	Kompetensutveckling / Fortbildning
3	“just nu jobbar jag med två personer som inte är utbildade, men jag pushar till att vi ska läsa men det är också lite svårt /.../ det är en konst att binda många barn. Så det är ingenting som jag kan kräva av vem som helst, utan det ska finnas ett intresse och kanske lite utbildning i det”	Brist på liknande samsyn	Utmaningar
4	“Men jag tycker att de senaste åren så har det kommit mycket mer vad jag tycker bra /.../ men som tex olika förlag”	Barnlitteraturen har uppdaterats till det bättre	Barnlitteraturens betydelse
5	“Vi säger att man har en barngrupp som är extremt homogen ehh med två föräldrar till varje barn, ljus hy och så vidare inga handikapp osv så ska jag hålla på att säga att det är viktigt att man respekterar varandra även ifall man sitter i rullstol eller är hörselskadad, det kan jag inte göra men böckerna kan hjälpa mig att göra det”	Litteraturen som redskap i undervisningssyfte	Barnlitteraturens betydelse

I fas 4, “granskning av teman” insåg vi behovet av att utveckla de potentiella temana för att det skulle bli mer detaljerat och tydligare utifrån de koder som skapats ur våra utdragna citat. Vi sammanförde därför teman som liknade varandra, samt raderade de som ansågs som irrelevanta i förhållande till våra frågeställningar. Teman som skapades under denna fas var: 1) Förhållningssätt och förebild, 2) Metod och arbetssätt, 3) Högläsning som språkutveckling och 4) Högläsning som lugnande aktivitet.

I fas 5, “definiera och namnge teman” skrev vi ut vårt kodade material i pappersform för att få en överblick över datan. Enligt Braun och Clark (2013, s.4) är det i denna fas som forskare ska ställa sig frågan “vilken historia berättar detta tema?”. Vi valde att namnge temana utifrån vad

vi ansåg att de förmedlade, vilket ger en större förståelse för själva innehållet. Teman som skapades var: 1) Planerad högläsning med tydligt syfte, 2) Utmaningar med högläsning, 3) Förskollärare som förebild, 4) Högläsning som rutin och lugnande aktivitet, 5) Läsmiljöer i förskolan.

I fas 6, “att skriva upp” har vi slutligen fått fram tre huvudteman som blir våra resultat rubriker, nämligen;

1. förskollärares arbete med högläsning
2. förskollärares förhållningssätt,
3. Miljöns betydelse för lässituationer

Huvudtemana kommer sedan svara på studiens syfte och frågeställningar med stöd av citat.

4.6 Etiska övervägande

Innan vi påbörjade studien fyllde vi i en blankett för etisk granskning av studentarbete som involverar människor. Blanketten innehöll sju stängda frågor samt två öppna som syftade till studiens innehåll. För att sedan i samråd med handledare få ett godkännande att studien uppfyllde kraven för en god forskningssed (se vr.se). Hultman och Ribaeus (2021, s.31) beskriver regler som studenter ska förhålla sig till när de undersöker olika perspektiv av förskolans verksamhet.

I studien har vi tagit hänsyn till Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017; Löfdahl Hultman & Ribaeus, 2021, s.33). Dessa exemplifieras nedan:

- Informationskravet: Det är av stor vikt att forskare informerar om sin undersökning och att personerna som ska delta i studien, om syfte och hur studien kommer att genomföras genom ett missivbrev som tilldelas innan intervjun påbörjat. Detta genomfördes via e-post till rektorer som i sin tur skickade vidare till verksamma förskollärare med information om vår studie.
- Samtyckeskravet: Personerna som deltar ska få ta del av sina rättigheter under studiens gång och att de har möjlighet att avbryta sin medverkan utan påtryckningar eller konsekvenser. Rättigheterna finns framskrivet i Missivbrevet, där intervjupersonen kan välja att avstå sitt deltagande när det så önskas utan ifrågasättanden. Samtidigt avser informationen att bidra till att de vill delta i studien och bidra med sina kunskaper och erfarenheter.
- Konfidentialitetskravet: Citaten i studien innefattar fiktiva namn för att värna om deltagarnas anonymitet samt aidentifiering av platser då vår förhoppning är att alla som medverkar ska känna sig trygga i behandling och redovisning av det insamlade materialet. I resterande del av studien används ordet *respondenter*. Tanken med att

använda begreppet respondenter är för att signalera att deras medverkan ska ses som ett medskapande av data. Eftersom vi efterfrågar deras egna kunskaper och erfarenheter om ämnet.

- Nyttjandekravet: Vårt insamlade material kommer endast användas till vår egen undersökning och all data kommer att raderas när studien är färdigställd för att inte obehöriga ska kunna ta del av den insamlade datan. Data lagras under studiens gång i ett gemensamt dokument som kräver lösenord för att undvika att obehöriga kommer åt datan för att missbruka den.

Vi har tagit del av de etiska försäkringsprinciperna i beaktande inför, under och efter våra intervjuer. För att försäkra oss om att alla medverkande är väl införstådda med sina rättigheter och syftet med studien har vi innan varje intervjusituation frågat personerna om de har läst missivbrev som bifogats vid kontakt och varit tydliga med att intervjun kommer att spelas in. Samtliga svarade att de var införstådda med sitt deltagande.

4.7 Studiens trovärdighet

Begreppet *validitet* står för studiens giltighet. Kvale och Brinkmann (2014, s.296) beskriver att validitet i en kvalitativ studie handlar om att kunna beskriva insamlad data på ett pålitligt sätt, dvs. att resultatet är välgrundat och försvarbart, och att studien undersöker det den är avsedd att undersöka. I studien har vi undersökt hur förskollärare resonerar kring högläsning som aktivitet. Det är därför av vikt att vi använt oss av ett representativt urval av deltagare i studien och endast utfört intervjuer med utbildade och verksamma förskollärare, eftersom de fått utbildning om barns språkutveckling och därför bör implementera högläsning i den dagliga verksamheten. Trovärdighet handlar även om metodval, att val av metod är relevant för det vill avser att få svar på. I vår studie ville vi ta reda på hur förskollärare beskriver arbetet med högläsning och därför anser vi att intervju som metodval är ett lämpligt arbetssätt. Det var varit en fördel att arbeta i par vilket har inneburit att vi gemensamt kunnat komplettera med följdfrågor under intervjuerna. Det har även inneburit att vi bearbetat materialet väl vilket har gynnat studiens trovärdighet

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultat utifrån förskollärares resonemang om arbetet med högläsning i förskolan. Vi kan utläsa tre huvudkategorier som bildar rubriker; *förskollärares arbete med högläsning*, *förskollärares förhållningssätt* och *Miljöns betydelse för lässituationer* med tillhörande underrubriker som genererats utifrån analysen av intervjuerna. Resultatet från analysen tar stöd av tre centrala begrepp inom det sociokulturella perspektivet som är: *mediering*, *appropriering* och *scaffolding* i en sammanfattande text. Tabellen nedan visar en översikt av slutgiltiga teman samt subteman.

Tabell 3. Översikt av Teman

	Tema 1	Tema 2	Tema 3
Namn på Subteman	Förskollärares arbete med högläsning	Förskollärares förhållningssätt	Miljöns betydelse för lässituationer
Subtema 1	Planerad högläsning med tydligt syfte	Framkalla intresse	Barnlitteraturens innehållsliga betydelse
Subtema 2	Högläsning med Polyglutt	Skapa delaktighet genom boksamtal och flanosagor	
Subtema 3	Högläsning som rutin vid lugnande aktivitet	Synsätt på kompetens och utveckling	
Subtema 4	Högläsningens utmaningar		

5.1 Förskollärares arbete med högläsning

Studien synliggör olika arbetssätt och uppfattningar kring högläsning som aktivitet och variation av olika medierade redskap som används i verksamheten. Variationen av olika medierade verktyg handlar om olika redskap förskollärare använder för att främja barns språkutveckling. Exempel på dessa är böcker i tryckt format, bilder, figurer och digitala verktyg. Utifrån deras arbete med högläsning framkommer olika aspekter som rör syftet, organiseringen, rutiner, samt utmaningar med högläsning.

5.1.1 Planerad högläsning med tydligt syfte

I resultatet synliggörs förskollärares syfte med den planerade högläsningen och behovet av att främja språket som det mest centrala fokusområdet för deras pedagogiska arbete med läsning. Majoriteten av förskollärarna beskriver den planerade högläsningen som viktigt för barns språkutveckling, och att det handlar om att främja barns språk, ordförråd och meningsuppbyggnad, vilket Anna förklarar i citatet nedan:

Jag har gått Läslyftet för många år sen och då fick vi ta del av lite statistik hur mycket man läser hemma och det är inte jätte-många som får läsning hemifrån, så på det sättet blir det ju väldigt viktigt att vi läser i förskolan /.../ vi är en väldigt stor del i både böcker och liksom om man tänker ja men skönlitteratur liksom, men också ordförståelse, språkförståelse, hela den här liksom meningsuppbyggnad allting. (Anna)

Citatet ovan beskriver vikten av att förskolan erbjuder högläsning i tidig ålder eftersom allt färre barn får läsning hemifrån. Detta kan kopplas till förskolans kompensatoriska uppdrag att erbjuda barnen högläsning eftersom det kanske inte är någonting som hemmet erbjuder. Förskolan ska uppväga skillnader i barns olika förutsättningar att tillgodogöras i utbildningen som bedrivs. Anna tar sin utgångspunkt i en pedagogisk kompetenssatsning, Läslyftet, vilken gjort henne mer insiktsfull om betydelsen av högläsning i förskolan. Läsning erbjuder en rad olika kunskaper som barnen behöver för att utvecklas som språkliga individer. Kajsa delar uppfattningen om hur viktig högläsningen är och klargör varför hon tycker att högläsningen ligger till grund för kommunikation och lärande.

Jag tänker att det är väldigt viktigt för språkutvecklingen och språkutvecklingen är ju betydelsen för allt. Det är liksom grunden i all social kommunikation och lärande och allting. /.../ Jag märker att deras ordförråd, ordkunskap blir ju liksom djupare och får en helt annan förståelse för liksom av en berättelse och ger barnen enkla redskap till att ja men meningsbyggnader och ordförråd. /.../Man vet hur viktigt det är för barnen. (Kajsa)

I citatet ovan tolkar vi det som att Kajsa **är medveten om** betonar högläsningens betydelse, och hur viktig den är för att stimulera barns språkutveckling. Inom det sociokulturella perspektivet är språket centralt, och med hjälp av olika *medierande redskap* som i sammanhanget är böcker skapas tillfällen där hon tillsammans med barnen *approprierar* innehållet i böckerna. Vi tolkar att Kajsa med vetskapen om språkutvecklingens betydelse arbetar främjande och aktivt för att barn ska få ta till sig så många ord som möjligt. Josefin förklarar vidare hur de arbetar med högläsning med barn som har ett annat modersmål:

Vi har barn med annat hemspråk och då har vi tvillingböcker som man kan låna, att vi läser den på svenska här så får barnen ta med sig boken med hemspråket hem så läser vi samma bok /.../ Det blir viktigt för det här med språket, att man får höra ord och begrepp på olika sätt och att förstå det här att det finns texter man ska lära sig till saker och att det finns information att hämta i texter och sånt. (Josefin)

I citatet ovan framgår enligt vår analys att Josefin arbetar utifrån läroplanens mål. I läroplan för förskolan (Lpfö18, 2018 s,8) framgår det att förskolan ska samverka med hemmet för att barn ska utvecklas efter sina förutsättningar och att vårdnadshavare involveras i förskolans arbete. Detta gör de genom att erbjuda böcker på flera språk, för att alla barn ska få möjlighet att

inkluderas och *appropriera* samma innehåll i böckerna. Vi tolkar att hon intar ett arbetssätt för att främja en medvetenhet hos barnen genom att förklara olika begrepp, detta för att ge dem en större ordförståelse och skapa en nyfikenhet för texter. Syftet med högläsning motiveras därför som ett språkutvecklande arbetssätt som medför kunskaper och förmågor att behärska språkmedvetenhet och ökad ordförståelse i tidiga åldrar hos barnen. Hon arbetar aktivt för att inkludera alla modersmål som förekommer i barngruppen.

5.1.2 Högläsning med Polyglutt

Resultatet visar att samtliga förskollärare använder digitala verktyg och beskriver digitala verktyg som något positivt i högläsningssituationer, eftersom det möjliggör projicering av storbild, så att fler barn kan se texten och bilder samtidigt. Petra beskriver:

Då använder vi projektor så att det är egentligen inte någon större skillnad än en bok, bara det att barnen kan se bättre för då projicerar man ju den på väggen istället och så kan alla se bilden på ett bra sätt /.../ Det blir inte det här att "jag såg inte" "jag såg inte bilderna" "han satte sig i vägen" och då kan man läsa mer för många. (Petra)

I ovanstående citat framgår att projektorn används som ett *medierande redskap* för att skapa lässituationer där alla barn får tillgång till storbild på väggen, vilket också minskar eventuella konflikter som ofta kan förekomma vid en traditionell bokläsning, särskilt i en samtid då barn tenderar att öka i barngrupperna. En av respondenterna nämner att de inte läser så mycket ur fysiska böcker men har för avsikt att börja läsa mer med barnen. Hon läser inte mycket eftersom hon inte tycker att det är så roligt, däremot nämner hon att hon använder sig av Polyglutt. Vad som inte framgår är hur hon använder den digitala tjänsten vid en högläsningssituation eller vid vilka tillfällen de barnen som sover får ta del av högläsningen. Anna problematiserar synen på högläsning och användningen av Polyglutt:

Speciellt med Polyglutt, det är nog väldigt behändigt för många pedagoger att trycka på play och han läser och det bläddras, då behöver man inte... Då tänker man "ja men då läser vi en bok" och det är ju ingen. Det är säkert inga onda avsikter med det, men jag tror inte man förstår vikten av att läsa och samtala kring litteratur. (Anna)

Det kan tolkas som att Ipaden tillsammans med Polyglutt används som ett *medierande redskap* för att barnen ska få tillgång till högläsning. Vår analys visar vikten av att man som lärarlag har en samsyn på högläsningen. Förskollärare behöver didaktiskt planera varje högläsningssituation med Polyglutt för att barnen ska utvecklas och lära. Utifrån Annas citat kan det tolkas som att hon anser att det finns en avsaknad av *scaffolding* och att det betydelsefullt för att barnen ska *appropriera* innehållet i varje lässituation. Det går i linje med det Linda talar om. Hon argumenterar för att användandet av Polyglutt kan bli mer som en filmvisning:

Men jag upplever att det är när man använder Polyglutt som Polyglutt, alltså sätter på den på projektorn och låter det gå och att de läser upp, då blir det mer som att titta på film för barnen att det blir liksom inte läsning på det sättet. Att i så fall tycker jag det är bättre att antingen ha Polyglutt och läsa själv eller ha

den på projektorn och läsa det som står för att det ska finnas utrymme att stanna och prata och fråga så att det inte bara blir matade och inte riktigt är med på att det faktiskt är en bok liksom. (Linda)

Det som framgår i citatet ovan är hur Linda beskriver på olika sätt hur förskollärare kan använda sig av Polyglutt. Vi tolkar detta som att hon markerar att Polyglutt inte är att likställas med läsning då Polyglutt är en artefakt som *medieras* olika beroende på hur man använder de olika funktionerna. Hon nämner även att det ska finnas tid och utrymme för att stanna upp i högläsningen och låta barnen *appropriera* det som händer i boken, genom att skapa samtal tillsammans med barnen. En respondent beskriver sitt arbetssätt med Polyglutt där hon bläddrar manuellt för att stanna upp och samtala om innehållet som hon hade gjort med en fysisk bok. Det kan tolkas som att hon *scaffoldar* genom att hon medvetet ger stöd för att barnen ska *appropriera* innehållet i böckerna. Förskolläraren kan antas mena att kommunikation med barnen är viktigt. En möjlig tolkning är att syftet med de digitala tjänsterna kan ses som ett hjälpmedel om det används på ett sätt som anses vara likvärdigt med en dialogisk läsning.

5.1.3 Högläsning som rutin vid lugnande aktivitet

I denna del presenteras hur högläsningen används på rutin efter måltider eller för att gruppen ska få en lugn stund. En respondent talar om boksamtal i mindre grupper med de barn som inte sover. Högläsningen i en sådan stund har konceptualiserats i form av ”uppevila”. Det kan tolkas som att situationen ger barnen en möjlighet att ta del av högläsning samtidigt som de får möjlighet till vila. Liknande beskriver Kajsa och utvecklar:

De som inte sover har vi haft högläsning då efter typ lunchvilan. Det är ju också en planerad högläsning. Så det blir ju lite sådär att man samlar dem, liksom lite i soffan. Det blir ju lite sådär hysch hysch och lyssna på mig. Men efter ett tag så märker man att de kan liksom slappna av i det här lugna på något sätt och är det då lugnt omkring då blir ju barnen lugna också (Kajsa)

I citatet ovan beskrivs hur barngruppen hittar ett lugn och kan slappna av när de lyssnar på boken under lunchvilan. Lunchvilan så som den uttrycks sker i form av en tidpunkt inom ramen för barnens rutin att äta lunch. Det framgår inte huruvida Kajsa ser på högläsning som ett tillfälle att *scaffolda* barnen och ge dem en möjlighet till att *appropriera* nya kunskaper. Detta är någonting som Linda lyfter. Hon har en motsägande bild vad gäller högläsning och vila:

Jag tror många är dåliga på att se det som en del av undervisning som man faktiskt kan ha. Jag tror att många med mig ser... Alltså är vana att tänka på läsning som en vila. (Linda)

Vår tolkning av citatet ovan är att en del förskollärare inte ser högläsning ur ett utbildningssyfte och kopplar samman vila efter måltider med högläsning. Linda tar stöd i vad hon anser att kollegor instämmer med henne, att man ser läsningen som en aktivitet som är ihopkopplat med vila. Sedan beskriver hon motsatsen, att vila ska också få vara just vila:

Jag tänker att det är ju alltså vila är ju vila. Och att jag, även om jag nu har planerad undervisning, de ska ju få vila då. /.../ Jag vill inte sitta och lära mig massa saker på rasten. Nej, jag tänker att det blir ju samma för barnen och jag tror att det är dumt att ha bara den, det är tillfället som läsning (Linda)

Linda beskriver att barnen också har rätt till att vila, precis som vuxna gör på sina raster. Hon problematiserar att tiden efter lunch är avsedd för läsning, vilket hon uttrycker är synd eftersom det är den tiden barnen ska få möjlighet att bara vila. Vi tolkar att detta inte är ett didaktiskt planerat undervisningstillfälle där förskolläraren *scaffoldar* och ger barnen stöd i att *appropriera* nya kunskaper. Utifrån tidigare citat framgår det att det sker under andra högläsningstillfällen när hon använder Polyglutt och genomför boksamtal.

5.1.4 Högläsningens utmaningar

I undersökningen framgick att om arbetslaget inte är enat om vad högläsning bidrar till inom lärande och utveckling, kan hinder uppstå med att organisera den i verksamheten enligt Sara:

Att vi inte alltid har en samsyn på hur viktig den är, av vilken anledning som vi läser /.../ Just nu jobbar jag med två personer som inte är utbildade, men jag pushar till att vi ska läsa. Men det är också lite svårt /.../ det är en konst att binda många barn. Så det är ingenting som jag kan kräva av vem som helst, utan det ska finnas ett intresse och kanske lite utbildning i det. (Sara)

Citatet ovan beskriver Sara att det kan vara svårt att fånga alla barn i en lässituation, då det behövs ett intresse till läsning och utbildning för att förstå varför högläsningen är viktig. Intressant är att hon använder begreppet "binda" något som är tvingande för barnen, men kanske också går att förstå i termer av ett kontrakt, att det är så vi gör. Sara menar även att det kan uppstå utmaningar i verksamheten när man arbetar med utbildad personal då det kan medföra att de inte alltid har en samsyn på högläsningens positiva påverkan, detta är även någonting som Linda lyfter fram i citatet nedan:

Vi är ganska dåliga, alltså både i små arbetslag och stora arbetslaget på att prata om ehh läsning /.../ det tror jag verkligen att det behövs. (Linda)

Vår analys av citatet är att Linda lyfter fram samsynen på hela enheten, hur viktig högläsningen är och hur man ska arbeta med den. I resultatet framgår att högläsningen inte prioriteras och därför är en aktivitet som är enkel att skjuta på eftersom de inte har samma uppfattning om hur viktig den blir för barns språkutveckling och som inom en sociokulturell teori även den *primära socialisationen*. Att högläsningen är en aktivitet som är enkel att flytta på eller inte prioriteras på samma sätt som andra aktiviteter i förskolan är även någonting som Monika lyfter fram i citatet nedan:

Det är nog inte så att högläsningen blir den viktigaste prioriteringen på dagen, tyvärr (Monika)

Ett återkommande mönster av ytterligare en utmaning visade sig vara att många förskollärare upplever att det kan vara svårt att få barnen intresserade av boken. Det beskriver Josefin genom citaten nedan:

Utmaningen är väl kanske att få med barnen på det som man vill att de ska bli intresserade av och så. (Josefin)

Citatet tolkas som att förskolläraren har en utmanande uppgift att skapa högläsningssituationer som är tillräckligt intressanta där barnen vill stanna kvar i lässituationen. Resultatet visar att det är fler som delar samma åsikt om möjliga utmaningar som kan uppstå. Samtidigt beskriver Petra att ansvaret alltid ligger hos den vuxna och inte hos barnet:

Men det ligger fortfarande på den vuxnas ansvar, det ligger aldrig på barnet. Det ligger inte på barnet att barnet inte kan sitta stilla, då har den vuxna inte gjort situationen tillräckligt bra för att bygga barnet.
(Petra)

Det som framträder i ovanstående citat är att ansvaret alltid ligger hos den vuxna att fånga barnens intresse. Det kan vara svårt att fånga barnen i högläsningen och det är pedagogens ansvar att hitta strategier och ha ett medvetet förhållningssätt som gör att aktiviteten blir givande och lärorikt för barnen. Vår studie visar även att förskollärare kan använda inlevelse, såsom förstärkta röster och olika *medierande redskap* för att på ett enkelt sätt fånga barnens intresse och göra läsningen gynnsam för barn där de *appropriera* innehållet i böckerna, vilket presenteras i nästa avsnitt.

5.2 Förskollärares förhållningssätt

Vår studie synliggör hur förskollärare på olika sätt kan skapa ett intresse hos barnen genom att vara aktiva i högläsningen och göra den lustfylld. Det framkommer även från intervjuerna varför det är viktigt att fånga barnens intresse.

5.2.1 Att framkalla intresse

Resultatet visar att majoriteten av förskollärarna upplever att det blir enklare att fånga barnen när de arbetar medvetet och använder sig av olika röster. En av respondenterna nämner en teatralisk roll där hon lever sig in i berättelsen som ett bra arbetssätt för att fånga barns intresse i sina lässituationer. Vår analys är att förskolläraren använder sig själv som ett *medierande redskap* genom att förstärka karaktärer och händelser för att skapa en lustfylld högläsning. Linda beskriver däremot att hon inte är bekväm med gestaltning men att hon inte upplever något hinder i att fånga barnen trots det.

Jag är inte så bra på att gestalta hur mycket som helst. Jag är inte så bekväm med det heller, men jag upplever inte att det har varit ett hinder utan jag känner ändå att jag kan fånga barnen. (Linda)

Vi tolkar citatet att det inte alltid krävs gestaltning för att fånga barnen, däremot framgår det inte hur hon arbetar för att skapa en tillräckligt lockande situation. Vi tolkar även att det ena inte behöver utesluta det andra. Det går att skapa situationer där lek och lärande går samman. Vår analys är att hon anser att man kan använda sig själv som ett redskap när man läser, detta kan ses relevant utifrån det sociokulturella perspektivet där barn får ta del av de *kulturella redskapen* som är *språket*. Sara beskriver sitt intresse för läsningen som viktig:

Jag läser själv väldigt mycket också jag läser mycket att ehh... Jag mår gott av att läsa jag mår gott av att ge barnen en bra start i livet med att läsa (Sara)

Vi tolkar citatet att hon har ett viktigt uppdrag som förebild där hennes intresse för läsning speglar av sig till barnen. Vi tolkar att Sara har en drivkraft där hon vill ge barnen bra förutsättningar till läsning. Vår analys är att hon har en vilja att skapa förutsättningar för barnen att finna läsningens charm.

5.2.2 Skapa delaktighet genom boksamtal och flanosagor

Många förskollärare nämner att de arbetar aktivt med boksamtal för att skapa samtal om innehållet i böckerna där barnen blir delaktiga i sitt lärande. Linda beskriver att hon involverar barnen och låter dem styra frågorna för att bli delaktiga i läsningen.

Jag tycker det är viktigt att prata om boken under tiden man läser /.../ att det blir ett samtal kring det så ifall någonting de inte förstår eller någonting de undrar över. (Linda)

Vår analys av citatet är att Linda ger högläsningen tid och låter barnen ställa frågor under läsningens gång. Där hon stannar upp och förklarar begrepp, som inom ett sociokulturellt

perspektiv benämns som *sekundära socialisationen*, där barn får möjlighet att tillägna sig mer avancerade ord som kan förekomma i litteraturen. Genom detta arbetssätt blir barn delaktiga genom samspelesituationer med förskolläraren och får möjlighet till att *appropriera* innehållet i böckerna. Ett ytterligare sätt att göra barnen delaktiga vid en lässituation är med flanosagor och görs tydligt genom Kajsas berättelse:

Jag hade flanosagor med de tre små grisarna, där vill ju jag att barnen ska vara jättedelaktiga liksom, för då ser jag att de är med, de är engagerade och de tycker att det är roligt och de får ut någonting utav det.
(Kajsa)

I citatet ovan framgår det att Kajsa arbetar med flanosagor som ett fysiskt *medierande redskap* i form av en *artefakt*, tillsammans med det *kulturella redskapet, språket*, vill hon ge barnen en större förståelse för bokens innehåll och öka deras delaktighet under sagans gång. Maria berättar om en situation där det blev tydligt hur barnen tog med sig sagan till leken:

Det såg man ju extra tydligt när vi läste bockarna bruse ehh bara läste det som saga liksom, ehh det är ju en sån som är så enkel att ta till sig, så den leken höll ju på... Det var stolarna fram någon gick uppe på, och någon var trollet och låg under, och det tog dom med sig även i fall dom är ganska små så tog dom med sig det ut också. (Maria)

Vi kan tolka citatet ovan att barn kan överföra sagans innehåll till den fysiska miljön på förskolan där sagan blir en del av leken och barnen har genom fantasin använt möbler för att gestalta en bro och där barnen tagit sig an olika roller ur berättelsen. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv blir det tydligt att barnen med hjälp av en vuxen lärt sig att *appropriera* sagans uppbyggnad.

5.2.3 Synsätt på kompetens och utveckling

Stödet från förskolläraren spelar stor roll när man talar om språkutveckling. Det innebär också att förskollärare använder kompetens och möjligheter till utveckling vad gäller att främja barns språk-, läs- och skrivkunskaper. Inom det sociokulturella perspektivet är det en av grundstenarna för att barn ska kunna förstå och ta till sig både vardagliga och vetenskapliga begrepp för att utveckla sitt språk. Clara beskriver vikten av kompetens så här:

Det är väl för att jag känner att man hela tiden kan utvecklas och även det man ser med barnen /.../
Även om jag är färdig nu så glöms det bort väldigt fort och då är det skönt att bara liksom sätta sig ner med en bok ibland och läsa lite, för man glömmer ju så fort, och det är ju superviktigt att alla liksom läser och fortsätter på något sätt /.../ för man vill bli sitt bästa jag hela tiden (Clara)

Utifrån citatet från Clara kan vi tolka att hon anser att kunskaper tenderar att glömmas bort och det är viktigt att man håller sig i linje med ny forskning och kunskap. Det skulle kunna betyda att personalen får *kulturella redskap* för att på så vis *scaffolda* barnen till kunskap som leder barn till nästa utvecklingsnivå inom språket. Vi anser att eftersom alla barngrupper ser olika ut är det också viktigt att man läser sig in på teorier och arbetsmetoder som kan passa den aktuella barngruppen. Det är lätt att fastna i gamla mönster vilket Sara beskriver i citatet nedan:

Jag tycker inte att det är så kul när jag fastnar i gamla mönster, utan jag tycker att det är lite kul att ehh förnya, fördjupa mig i olika delar av arbetssättet. Det som står i läroplanen det ska vi göra, och högläsning är en väldigt enkel sak att göra, det kan vara svårare att arbeta med experiment om man inte har materialet för det och sådär. Men vi har böcker, vi har tid och vi har barnen så vi ska bara göra det.
(Sara)

Här tolkar vi att Sara drivs av att uppfylla läroplanens mål och riktlinjer med rätt enkla medel, det vill säga att vi redan har alla förutsättningar att få till bra lässituationer i förskolan. Sara pratar om hur hon arbetar för att undvika att fastna i gamla mönster. Vad som inte framgår ur citatet är hur mycket kunskap hon tar del av på egen hand kontra vad arbetsgivaren tilldelar i fortbildning hos personalen. Därför anser vi att det samtidigt är viktigt att all personal drivs av egen vilja att *appropriera* ny och relevant kunskap.

5.3 Miljöns betydelse för lässituationer

Hur den fysiska miljön är utformad på förskolan kan vara avgörande för barns intresse och lust till läsning. I resultatet framgår att placeringen av litteratur är av stor vikt eftersom det kan vara avgörande för att locka och stimulera barns intresse för litteraturen och för att lässituationer ska bli av. Linda berättar hur tillgängligheten påverkar både vuxna och barn:

Att vi har det tillgängligt, nu har vi byggt en liten läshörna och nu läser vi eller jag läser mycket mer nu än jag gjorde när vi inte hade en liksom given plats för böcker. Och det gör ju att barnen är där och att de efterfrågar läsningen mer också /.../ att det finns någon plats som bjuder in till att sitta med 1 bok och upptäcka och läsa tillsammans. Antingen bara att barnen själva och att de får upp intresset för böcker så men också att alltså att vi påminns om att sätta sig ner och läsa /.../ vi har böcker ute till exempel
(Linda)

Citatet ovan lyfter fram och betonar att tillgängligheten är central för att bjuda in till situationer där läsning och utforskandet av litteraturen tillsammans med barnen blir möjlig. Vi tolkar att hon vill ha en given plats för läsning, för att det ska öka lässituationerna. En tolkning är att hon anser att läsningen ska ta större plats i verksamheten och därför flyttar ut böckerna för att ge förutsättningar att bjuda in och utforska litteraturen ännu mer. Det kan bidra till att barn får större exponering av böcker och kan *appropriera* innehållet och därmed stimulera ett ökat ordförråd. Intervjuerna visade däremot att alla inte delar samma tankar vad gäller tillgängligheten för barn. Sara berättar:

Dom vågar jag inte ha framme..... Liggandes framme, vi har ganska mycket hyllor högt upp tyvärr, men dom ska vara så att de kan se men inte ta. (Sara)

I citatet ovan kan vi tolka att det finns en ömhet kring böckerna, vilket bidrar till att tillgängligheten för böcker minskar för barnen. Samtidigt som Sara verkar vara medveten om att böckernas placering inte är optimalt för att barnen ska kunna utforska och *appropriera* böckernas innehåll. Liknande nämner Kajsa, om att även de har en idé om att böckernas tillgänglighet kan påverka motiveringen till att läsa:

Sen har vi jättemycket böcker, men ibland så när de blir staplade på hög, högen ser ganska tråkig ut och det kan bli svårt att motivera att ni tar vi en bok, nu har vi ställt dem i fönstret på fönsterbrädan så att

barnen ser dem lite bättre, då blir det mer naturligt för barnen att på eget bevåg liksom säga att vi ska läsa en bok. (Kajsa)

Vi tolkar i analysen att de sett ett samband mellan en icke inbjudande miljö och ifall läsningen blir av, vilket har gjort att böckernas nya placeringar bidrar till ökade lässituationer. Vi tolkar det Kajsa säger som att de tillsammans i arbetslaget har gjort en reflektion över böckernas placering och att det finns en önskan om att barnen ska ta för sig av litteraturen som erbjuds i förskolan.

5.3.1 Barnlitteraturens innehållsliga betydelse

Studien visar att barn får möta litteratur och högläsningssituationer varje dag. Hälften av respondenterna har nära samarbete med biblioteken där de antingen besöker för att låna böcker eller får boklådor som levereras till förskolan. Således blir barn exponerade för en variation av olika böcker. Maria berättar att barnlitteraturen har en betydande roll och resonerar såhär:

Visa upp och prata om och synliggöra saker som inte riktigt går att synliggöra med bara ord utan man måste också se det i ett sammanhang, då tycker jag det är bra. Som när vi pratar om känslor till exempel, det är ju väldigt abstrakt (Maria)

I ovanstående citat kan vi tolka att Maria använder boken som ett *fysiskt redskap* för att *appropriera* känslor som kan vara abstrakta att förmedla för många och man kan med fördel ta del av böckernas handlingar och göra det mer begripligt och relevant för barnen. Barnlitteraturen kan användas på många sätt och som ett komplement i att belysa svåra och komplexa ämnen, samt belysa saker som barn kanske inte har erfarenheter om. Detta är även någonting som Sara lyfter fram i citatet nedan:

Jag tycker att de senaste åren har det kommit in mycket mer vad jag tycker är bra barnlitteratur /.../ men som till exempel olika förlag /.../ Vi säger att man har en barngrupp som är extremt homogen, ehh med två föräldrar till varje barn, ljus hy och så vidare, inga handikapp och så vidare, så ska jag hålla på att säga att det är viktigt att man respekterar varandra även ifall man sitter i rullstol eller är hörselskadad, det kan jag inte göra, men böckerna kan hjälpa mig att göra det. (Sara)

I ovanstående citat beskriver Sara att böckerna från olika förlag arbetar normkritiskt och belyser olikheter, varken dömande eller utpekande. Läroplan för förskola (Lpfö18, 2018, s. 13) förespråkar att det är arbetslagets ansvar att förankra de grundläggande värdena som förskolan utgår ifrån. Vi kan tolka utifrån citatet att Sara ser böckerna som ett *medierande redskap* som ger henne möjlighet att *scaffoldinga* barnen som i sin tur kan *appropriera* innehållet i böckerna.

6. Diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur förskollärare uppfattar och resonerar kring högläsning i förskolan. Nedan kommer studiens resultat att diskuteras och problematiseras i förhållande till det sociokulturella perspektivets centrala begrepp, *medierande redskap*, *appropriering*, *den proximala utvecklingszonen* och *scaffolding*. Resultatet kommer även att diskuteras kopplat till tidigare forskning.

Vi ställer oss kritiska till att argumentera för att högläsningstillfällena enbart ska vara ett tillfälle där barnen får vila. Vi menar att det ena inte behöver utesluta det andra utan att barnen ändå kan vila och ta till sig nya kunskaper.

6.1 Att väcka intresse och förståelse genom boksamtal och Polyglutt

Resultatet i studien visar att resonemang kring arbetssätt när förskollärare läser högt handlar om hur högläsningen organiseras, och på vilka villkor den aktiviteten sker, samt i vilka situationer den är planerad och vilka pedagogiska tankar som den grundas i. Resultatet visar att högläsningen sker i många olika former så som boksamtal, Polyglutt och flanosagor, samt genom olika arbetssätt. Det har även framgått att förskolorna arbetar med högläsning på olika sätt beroende på vilka resurser de har tillgång till, så som utbildad personal, tillgång till litteratur samt vad arbetslagen har för resonemang kring högläsningens betydelse. Det har framgått att många av respondenterna använder sig av dialogisk läsning i form av boksamtal, verktyg genom digitala plattformar som Polyglutt och flanosagor med fysiskt material såsom figurer och bilder. Med hjälp av användning av figurer och bilder tillsammans med barnen använder samtliga pedagoger de medierade redskapen genom att låta barnen ta del av berättelsen ur olika perspektiv. Det vill säga att barn får tillgång till olika lästekniker, kopplar an till egna erfarenheter och förstår berättelsen ur sitt perspektiv, vilket visades i resultatet där respondenterna nämner barns aktiva deltagande i berättandet. Majoriteten av förskollärare i studien framhåller att barn, med hjälp av olika redskap, kan ta till sig berättelsen på ett mer övergripande sätt och sätta sina egna erfarenheter i perspektiv till handlingen. Inom det sociokulturella perspektivet ses appropriering som en betydelsefull del i barns tidiga liv, där de blir delaktiga utifrån möjligheten att tillägna sig hur aktiviteten högläsning sker i förskolan (Säljö, 2018, s.177).

Majoriteten av respondenterna i studien beskriver att de involverar barnen i högläsningen genom att använda boksamtal som arbetssätt. Pedagogerna arbetar med att ställa frågor om bokens innehåll för att barnen ska få en större förståelse för innehållet. Detta är även någonting som Liberg (2010, s.8-10) uppmärksammat i sin studie. Liberg menar att pedagoger behöver läsa och samtala om innehållet på ett medvetet sätt tillsammans med barnen. Även Gardner Neblett et.al. (2017, s.485-493) framhåller vikten av att involverade frågor från pedagogerna bidrar till mer givande läsupplevelser för barns litterära upplevelser och den innehållsmässiga förståelsen i böckerna. Respondenterna berättar att det sker när högläsningen är planerad med förberedda frågor om innehållet. När barn ges tid och möjlighet att reflektera och dela sina egna erfarenheter kopplat till böckerna hjälper det enligt Norling et.al (2015, s 620) och Hansen och

Broekhuizen (2019, s.311-312) barnen att skapa ett intresse och utveckla en förståelse för olika böcker och texter. Resultatet från studien framhåller att förskollärare har en medvetenhet av att tidiga erfarenheter av högläsning och samtal om litteratur är angeläget för barns språkutveckling vilket stämmer överens med Hansen och Alvestad (2018, s.135) forskning och ligger till grund för framtida läs- och skrivkunskaper. Forskarna använder metaforen “bada barnen i språk” vilket innebär att barn ska få möta ett varierat ordförråd som senare ska kunna användas i meningsfulla sammanhang. Detta går i linje med Alatalo och Westlunds (2021, s.427) studie där högläsningen ses som en betydelsefull metod för att barn ska lära sig lyssna, öka sitt ordförråd och utveckla sina språkkunskaper och stimulera sin fantasi. Detta är någonting som även förskollärare i vår studie framhåller som viktigt. De menar att de med hjälp av högläsning som arbetsätt hjälper barnen att väcka tankar och fantasi som de senare tar med sig till leken. Exempelvis nämnde en respondent detta i en situation där barnen med hjälp av möbler byggde upp sagans miljö, och gestaltade innehållet tillsammans.

Många förskollärare i studien använder den digitala plattformen Polyglutt som arbetsätt. De har tillgång till många böcker är därför inte i lika stort behov av att ta sig till biblioteket eller uppdatera sina boklådor. Det råder dock delade meningar om användningen av Polyglutt där vissa förskollärare beskriver att de inte tycker om att läsa och därför väljer att använda sig av en surfplatta och låter en berättarröst läsa sagan. Samtidigt som många förskollärare i studien problematiserar hur plattformen används av en del pedagoger. De menar att användningen av Polyglutt som bara verktyg inte räknas som “riktig högläsning”. De anser att det inte gynnar barns språkutveckling i samma utsträckning som vid ett boksamtal där pedagogerna använder sig av pauser, ställer frågor och låter barnen vara delaktiga i berättelsen. Fyndet går i linje med Şimşek och Erdoğan (2021, s.819-820) som betonar att den interaktiva läsningen ger ett avsevärt bättre resultat än den digitala lästekniken när det avser barns ordförrådsutveckling. Författarna fann även att den digitala läsningen kan tillföra flera intryck och en högre stimulansnivå vilket kan resultera i att många barn inte förstår handlingen i berättelsen. Skulle det handla om att förskollärare har barn i gruppen med annat modersmål och använder Polyglutt för att boken ska läsas upp på ett annat språk tillför den någonting ytterligare, och därmed ett erbjudande fall menar vi att de digitala redskapen är ett användbart komplement. En digital bok kan därför förskollärare använda ifall den tillför någonting extra exempelvis projicera på storbild för att med fördel kunna läsa för en större barngrupp. Använder man den endast som en ersättning i form av “bok med bild och text” ger den ingen större behållning utan förskollärare kan därför med fördel använda sig av analoga böcker istället. Fredriksson och Lindberg Eneflo (2019, s.7) uppger komplexiteten att behärska alla barns modersmål och uppmärksammar svårigheter att stimulera flerspråkighet, vilket gör det än mer viktigt att pedagoger arbetar med didaktiska frågor för att barn ska fås möjlighet att stimulera såväl modersmål som det svenska språket (Skans, 2011, s. 12). I resultatet framgår att personalen i samarbete med hemmet arbetar med tvillingböcker i verksamheten där barn med annat modersmål lånar hem böcker som de arbetar med i förskolan, vilket resulterar i att alla parter involveras i flerspråkighet.

Barn möter digitalisering i tidiga åldrar både i hemmet och i förskolan och enligt läroplan är det viktigt att barn får erfara digitala inslag i högläsning (Skolverket, 2019, s.14). Däremot ges

inga riktlinjer om vilken ålder som barn i förskolan ska introduceras till digitaliseringen, vilket vi menar gör det både utmanande och viktigt att pedagoger använder detta på ett medvetet sätt för att främja barns lärande och inte bara för användandets skull. *World health organization* (2019) kom ut med riktlinjer om vad som anses vara lämplig exponering av skärmtid och digitala verktyg för barn under fem år och rekommenderar max en timme skärmtid om dagen för barn mellan 2-5 år. Resultatet i genomförd studie visar att förskollärarna använder de digitala verktygen i stor utsträckning för att högläsning ska bli en del av i verksamheten kan vi konstatera att digitaliseringen i förskolan är en komplex aspekt i uppdraget. Majoriteten av respondenterna har lyft fram Polyglutt som ett användbart digitalt redskap för att få med fler barn i läsningen, då de kan projicera boken på storbild. Det blir tydligt utifrån våra intervjuer att pedagogerna använder den digitala plattformen som ett *medierande* redskap vilket inom ett sociokulturellt perspektiv handlar om olika sätt att kommunicera. Utifrån våra intervjuer kan vi förstå att många av förskollärarna använder fysiska redskap för att underlätta sina undervisningssituationer. Detta genom att använda en Ipad och projektor där fler barn ges möjlighet att delta i högläsningen där de får möjlighet till att *mediera* de psykologiska redskapen i form av symboler och tecken som böckerna visar, vilket man inom teorin behöver för att tänka och kommunicera. Däremot har det även framkommit att en del använder redskapen i andra syften såsom att låta en berättarröst läsa boken utan involvering av pedagog, vilket kan leda till att Ipaden snarare blir en "barnvakt" i det avseende att boken startas, barnen lyssnar och pedagogerna får tid till annat.

6.2 Högläsningens betydelsefulla möte för läs- och skrivkunskaper

Förskollärares resonemang kring sambandet mellan högläsning och språkutveckling handlar om olika synsätt om vad högläsning medför kopplat till lärande och utveckling. Det handlar även om utveckling av barns språkkunskaper samt delade meningar om vad en planerad högläsning faktiskt innebär i praktiken. Flertalet av förskollärarna beskriver en planerad högläsning med ett tydligt syfte som de önskar få kunskap om eller ett område de vill belysa genom boken. Andra beskriver en planerad högläsning när den sker på en viss tidpunkt eller för ett visst ändamål, såsom en mellan-aktivitet när barnen kommer in efter utomhusvistelse, det vill säga att högläsningen sker ofta utan ett språkutvecklande syfte. Studiens resultat visar att högläsningen ofta sker efter lunch som vila, samling eller för att lugna barnen, vilket stämmer överens med Damber (2015, s.270) som fann att mer oftare än sällan handlade bokläsning om disciplinära rutiner. Disciplinära rutiner kan förstås som att samla barn för att förbereda måltid eller som strategi för att frigöra personal i situationer då så är nödvändigt. Vi anser att det kräver förberedelser med tydligt syfte och upplägg för att en aktivitet ska nämnas som planerad, men att det skiljer sig från vad många av förskollärarna beskriver om deras respektive verksamhetsplanering.

Hälften av de intervjuade beskriver att de förbereder sig genom att "kolla igenom" boken för att dels se över språk och begrepp, för att avgöra om boken passar väl för den barngrupp som aktiviteten är avsedd för. Dels för eventuella frågor som barnen kan tänkas ställa om innehållet. De ville även kunna förbereda frågor som ställs till barnen under tiden, vilket kan kopplas till tidigare forskning av Sheridan et. al (2009, s.44-45) som fann att förskollärares

förhållningssätt och kompetens har en betydande roll för kvaliteten. Forskarna menar att det är avgörande hur varierad och didaktiskt inriktad undervisningen är för att kunna möta varje barn utifrån individuella behov och intressen. Kunskap och kompetens är väsentligt för att förstå innebörden om vad högläsning bidrar med. Det kan även vara väsentligt för att veta hur undervisningen ska planeras för att utveckla språkkunskaper och förmågor. I det sociokulturella perspektivet står lärande i samspel med andra människor i fokus. Det är i sociala sammanhang som barn får möjlighet till att tillägna sig språk i samspel med andra. *Appropriering* kan i sammanhanget förstås som att de flesta förskollärarna i studien arbetar med att förklara olika begrepp, både vardagliga och vetenskapliga, som uppkommer i högläsningen vilket resulterar i att de kan ge barnen en större ordförståelse. Barnen får på så vis möjlighet att *appropriera de medierande redskapen*. I vår studie råder delade meningar och uppfattningar bland respondenterna om vad planerad högläsning innebär, eftersom hälften benämner en planerad högläsning som en uttänkt bok med planerat innehåll och didaktiska tillvägagångssätt. Andra hälften uttalar sig om högläsningen i verksamheten som planerad, eftersom den är återkommande varje dag efter måltider, samtliga har uppfattningen att högläsningen är en betydelsefull aspekt i språkutvecklingen och en grogrund för läs- och skrivkunskaper. Många av våra respondenter anser att högläsningen passar väl in som läsvila och i de stunder där barn kan tänkas behöva en stund av lugn och ro. Däremot ser vi en intention där de gärna ser att högläsningen organiseras vid fler tillfällen under dagen, där även de barn som sover efter lunch blir erbjudna högläsning på ett organiserat sätt med språkutvecklande möjligheter. Förslagsvis skulle högläsningen kunna organiseras på så vis att den läggs i anknytning till andra aktiviteter, såsom matematik eller naturvetenskap, där böcker väljs utefter planerad undervisning. På så sätt får barn även tillgång till att samtala om litteraturen.

Majoriteten av förskollärarna beskriver högläsningen som språkutvecklande då den ökar ordförrådet och utvecklar meningsuppbyggnaden. Detta kan innebära att högläsningen delas i två aspekter, där den ena aspekten bygger på att en planerad högläsning kopplas till exempelvis tematiska projekt med språkutvecklande syfte. Andra delen av aspekten kan ses som att högläsningen fungerar som en lugnande, disciplinär metod där barn behöver vila eller lugna ner sig, utan språkutvecklande syfte. Det som inte framgår under intervjuerna är om de barnen som sover får annan tid under dagen avsedd för högläsning, mer än den spontana läsningen där barnen på eget bevåg tar fram en bok och vill bli lästa för, till skillnad från Brodin och Renblads (2020, s.2209) studie som visade att yngre barn fick högläsningssituationer under den fria leken. Det som inte heller framkommer ur deras studien var om högläsningen under den fria leken var planerad med ett språkutvecklande syfte, eller om den skedde spontant utan samtal om själva innehållet. Dessutom beskrivs av respondenterna i vår studie att barn blir allt mindre lästa för hemma, varför inte bara förskolan blir viktig i det kompensatoriska arbetet med att erbjuda barnen varierad och rik exponering av böcker och texter, utan även pedagogernas roll som språkliga förebilder är avgörande.

Liknande resultat framkommer i tidigare forskning om pedagogens roll som agerar en del av den sociala språkliga miljön där kommunikation för och med barn utvecklar ett vidgande perspektiv där de får möjlighet att förhandla och pröva nya begrepp (Norling, 2015, s.12-13). Inom ett sociokulturellt perspektiv kan detta kopplas till *den proximala utvecklingszonen* som

handlar om att människor deltar utifrån olika förutsättningar i högläsningen, det vill säga, inte enbart vuxen läser och barnen lyssnar. Barn behöver delta i samtalet med en mer kunnig individ för att ta sig till nästa steg inom *den proximala utvecklingszonen* som inom ett sociokulturellt perspektiv benämns som *scaffolding*, där antingen ett barn eller en vuxen stöttar barnet i sitt lärande. Enligt en respondent är vila efter måltid en god chans till vila, att bara lyssna till en bok. Men precis som respondenten nämner i citatet ovan menar även vi att det kan vara problematiskt att endast ha högläsning som en del av vilan. Vi ställer oss kritiska till att argumentera för att högläsningstillfällen enbart ska vara ett tillfälle där barnen får vila. Vi menar att det ena inte behöver utesluta det andra utan att barnen ändå kan vila och ta till sig nya kunskaper. Den bör prioriteras och organiseras mer i utbildningen för att barn ska få förutsättningar att utveckla en god och rik språkkunskap. Detta kan innebära att barn går miste om tillräckliga grundläggande kunskaper i förskolan, vilket kan resultera i att de inte når kunskapskraven som ställs i grundskolan. Läslyftet nämns flertalet gånger under intervjuerna. Det framgår att de har tagit del av statistik angående barns läs- och skrivkunskaper i årskurs 4, där resultatet visar fortsatt nedgång i barns kunskapsresultat, vilket de också tar på allvar. Samtliga talar om förskolans viktiga uppdrag om medvetet arbete med högläsning som innefattar ett utvecklande av ordförståelse och språkkunnande. Liknande beskriver Alatalo och Westlund (2021, s.427) och instämmer att högläsning bedöms som en fördelaktig metod i att främja språkutvecklingen tidigt i barns liv.

6.3 Högläsningens begränsningar för att genomföras i förskolan

Resultatet i studien visar vilka utmaningar förskollärare uttrycker uppkommer vid högläsning i förskolan handlar om vilka aktiviteter som får mer utrymme i förskolans verksamhet. Förskollärarna i studien känner begränsningar vad gäller att organisera en högläsning på ett för dem optimalt sätt. Förskolan är det första steget i utbildningssystemet där barn ska få möjligheter att utforska på egen hand, i grupp och tillsammans med vuxna, där de ska få möjlighet att utvecklas, även i hela livet (Skolverket, 2023). Med läroplanens revideringar och krav på den verksamma personalen har det visat sig att det förekommer utmaningar och svårigheter i att genomföra utbildning utifrån läroplanens intentioner. Även om många förskollärare i vår studie tycker att högläsningen är en betydelsefull del av förskolans uppdrag, uttrycks svårigheter och utmaningar med att genomföra högläsningen på ett fördelaktigt sätt som främjar barns språkkunskaper. Vad som benämns är bland annat, tidsbrist, kompetensbrist och stora barngrupper, dvs. strukturella villkor. De mest förekommande svaren de har gett uttryckt under intervjuer är att det kan vara svårt att "fånga alla barnen" genom att använda en bok enbart, på grund av att det är för stora barngrupper och hög stimuli på förskolan. Samtidigt som digitala tjänster används för att kunna organisera högläsningen i större barngrupper, vilket kan tänkas bli motsägelsefullt, det ger indikation på att det är genomförbart trots stora barngrupper. Vi ställer oss frågande till varför högläsningen inte sker i den utsträckning som är önskvärd?

Några förskollärare har framhållit att högläsningen är en aktivitet som inte tar särskilt lång tid att utföra, vilket resulterar i att det ofta är högläsningen som de väljer att flytta på, och att andra planerade aktiviteter som till exempel experiment och skogsutflykter ofta istället prioriteras i den dagliga verksamheten. Detta framgår även i tidigare forskning av Alatalo och Westlund (2021, s.431) där det i studien framgick av förskollärare som medverkat uttryckt en press att främja andra ämnen, exempelvis naturkunskap och matematik som behöver få mer utrymme i undervisningen, och att högläsningen inte prioriteras i de flesta fall. Vidare framgick i studien att majoriteten av förskollärarna inte hade ett genuint intresse för bokläsning vilket resulterade i att högläsningen inte genomfördes som önskat. Liknande resultat framgår även i Dambers (2015, s.274) studie där förskollärare nämner att rektorer under de senare åren fått direktiv från Skolstyrelsen att fokus ska läggas på matematik och naturvetenskap. De intervjuade i studien nämner "bortprioritering" av högläsning när undervisning snarare planeras utifrån matematik och naturvetenskap. Samtidigt som de även nämner vikten av att förskolan erbjuder att läsa högt för barn. Resultatet i studien visar att förskollärare har vetskap om högläsningens betydelse för språkutveckling och på vilka sätt den gynnar barnen genom hela livet. Följaktligen innebär det att den får mindre plats i verksamheten där läsförståelse och läskunskaper minskar hos barn. Därför blir det också tydligt att större satsningar där barn får större möjligheter att lyckas nå de förväntade kunskapskraven.

6.4 Pedagogiska implikationer

Det som framgått i studien är att förskollärare uppmärksammar många utmaningar med att bedriva högläsningen i den mån som önskas. Vi tycker att det är viktigt att förskollärare

använder högläsningen på ett medvetet sätt och att den börjar prioriteras i den dagliga verksamheten. Vi menar att litteraturen med fördel kan användas som en återkommande del i undervisningen tillsammans med andra ämnen som ingår i utbildningsplanen. Mer kunskap och fortbildning inom arbetslagen krävs för att få en djupare förståelse för varför högläsningen är viktig och vilka arbetssätt som bidrar till språkutveckling. Vi menar därför att det är av stor vikt att förskollärare arbetar med högläsning på ett medvetet sätt för att barn ska få kunskap om läs- och skrivkunskaper. Barn i förskolan behöver få förståelse redan i tidig ålder, där grunden läggs hos barn som de senare tar med sig i framtida skolgång.

Många av respondenterna har lyft fram att högläsningen är viktig och kopplar samman högläsningens betydelsefulla möte för läs- och skrivkunskaper. Däremot kan vi utifrån resultatet se att högläsningen inte alltid utförs på ett optimalt sätt med språkutvecklande syfte. Ett möjligt sätt att utveckla högläsningen i förskolan är att använda sig av aktionsforskning för att närmare kartlägga utvecklingsområden i undervisningen. Lärare behöver kartlägga sin undervisning för att skapa en samsyn om högläsningens betydelse för att kunna mäta hur ett lärande sker och följa processen. Kartläggning/aktionsforskning handlar även om att kritiskt granska verksamheten och sig själva för att uppnå framgångsfaktorer som ökar kvaliteten i barns utbildning. Ett bra verktyg, som även en av respondenterna nämner, är att filma sig själva för att kunna reflektera över sin undervisning och sitt eget förhållningssätt gentemot barnen och hur de inkluderas. Något som också framkommer i intervjuerna är vikten av att ge barnen tid och låta dem utforska, fråga, diskutera och reflektera om böckernas innehåll. Det är viktigt att förskollärare fördelar sin tid och prioriterar att läsa för barnen. Det är också viktigt att de använder ett kritiskt förhållningssätt i sina reflektioner om hur metoder och dialoger med barnen kan utvecklas för att främja språkutveckling. Högläsningen ska innebära att barns deltagande fokuseras där pedagoger fångar upp och lyfter det som barn ger uttryck för i samtalen. Det barn ger uttryck för kan med fördel ligga till grund för hur de går vidare i undervisningen utefter det. För att också få in barns inkludering i boksamtalet krävs att förskollärare arbetar med mindre grupper för att ge barn bättre möjligheter att kunna delta. Exempelvis att barnen redan i förskolan ser sig som läsande genom att de får möjlighet att själva agera och läsa högt med förskolläraren som förebild. Det som kan ske tillsammans kan ett barn senare göra på egen hand.

6.5 Vidare forskning

Under studiens gång har vi tagit del av förskollärares resonemang om högläsning i förskolan och kan konstatera både positiva och negativa upplevelser kring aktiviteten. Det skulle vara intressant att undersöka hur barn upplever högläsningen som de får tillgång till under sin vardag på förskolan. Studien är småskalig och kan därmed inte generaliseras utifrån den insamlade data men blir ändå tydligt att utifrån resultaten från undersökningen att mer forskning krävs om varför högläsningen har kopplats samman till lugnande aktiviteter och vila efter lunch i förskolan. Dessutom skulle mer forskning behövas kring hur högläsningen kan fungera som komplement i andra ämnesområden som ingår i utbildningsplanen.

Referenslista

- Alatalo, T. & Westlund, B. (2021). Preschool Teachers' Perceptions about Read-Alouds as a Means to Support Children's Early Literacy and Language Development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 21(3), 413–435.
<https://doi.org/10.1177/1468798419852136>
- Brodin, J. & Renblad, K. (2020). Improvement of Preschool Children's Speech and Language Skills. *Early Child Development and Care*, 190(14), 2205–2213.
- Clarke, V. & Braun, V. (2013) Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The Psychologist*, 26(2), 120-123.
- Damber, U. (2015). Read-alouds in preschool : a matter of discipline? *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(2), 256–280. <https://doi.org/10.1177/1468798414522823>
- Edwards, A. (2019). Bilderbokens mångfald och möjligheter. (Omarbetad utgåva). Stockholm: Natur & Kultur.
- Fredriksson Sjöberg, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, 18(1), 1–15. <https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.7577/nbf.3080>
- Gardner-Neblett, N., Holochwost, S. J., Gallagher, K. C., Iruka, I. U., Odom, S. L., & Bruno, E. P. (2017). Books and Toddlers in Child Care: Under What Conditions Are Children Most Engaged? *Child & Youth Care Forum*, 46(4), 473–493.
<https://doi.org/10.1007/s10566-017-9391-4>.
- Gjems, L. (2018). Förskolans arbete med tidig litteracitet: på barns villkor. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.
- Hansen, J. E., & Alvestad, M. (2018). Educational Language Practices Described by Preschool Teachers in Norwegian Kindergartens. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(1), 128–141.
- Hansen, J. E. & Broekhuizen, M. L. (2021). Quality of the Language-Learning Environment and Vocabulary Development in Early Childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(2), 302–317.
<https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1705894>.

- Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2020). *Lärande, skola, bildning*. (Femte utgåvan). [Stockholm]: Natur & Kultur.
- Norling, M. (2015). *Förskolan - en arena för social språkmiljö och språkliga processer* (PhD dissertation, Mälardalen University). Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-273622>
- Norling, M., Sandberg, A. & Almqvist, L. (2015). Engagement and Emergent Literacy Practices in Swedish Preschools. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(5), 619–634. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2014.996423>
- Phothisingha, S. (2020). *Kollegialt lärande – Individ eller kollektiv professionsutveckling? En studie om Läslyftet och det kollegiala lärandet i förskolan*. [Masteruppsats, Karlstads Universitet]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1417372/FULLTEXT01.pdf>.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (Red.). (2009). *Barns tidiga lärande: En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Şimşek, Z. C. & Işıkoğlu Erdoğan, N. (2021). Comparing the Effects of Different Book Reading Techniques on Young Children’s Language Development. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 34(4), 817–839. <https://doi.org/10.1007/s11145-020-10091-9>.
- Skans, A. (2011). *En flerspråklig förskolas didaktik i praktiken*. [Doktorsavhandling, Malmö högskola]. DIVA. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404567/FULLTEXT01.pdf?fbclid=IwAR3k3h7ZpO2mfFSyjkHIP-GxVwxRV_mpVtf-vbP3sb6DaaJ0jtEd_ovzrA4.
- Skolverket (2019). *Läroplan för förskola*, Lpfö18. Skolverket.
- Skolverket (2023) <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/hoglasning-och-samtal-om-text-i-forskolan> 23 mars.
- Skolverket (2023) <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/laslyftet-i-forskolan> hämtad: 28 mars.
- Skolverket (2023) *Utbildningsguiden*. Skolverket <https://utbildningsguiden.skolverket.se/forskolan/om-forskolan/om-forskolan> Hämtad: 26 maj.

- Skolverket (2023). Pirls 2021, hämtad 23/5-2023. Skolverket
<https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2023/pirls-2021>.
- Säljö, R. (2018). L.S Vygotskij – forskare, pedagog och visionär. I A. Forsell (red.), *Boken om pedagogerna* (s. 159-183). Stockholm: Liber.
- Säljö, R. (2020). *Den lärande människan – teoretiska traditioner*. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 225-286). Stockholm: Natur & Kultur.
- Liberg, C. (2010). *Elevens läs-och skrivutveckling*. Skolverket. Tillgänglig:
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.114911!/Elevens_skriv_och_lasutveckling.pdf
- Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Wallerstedt, C. (2020). Ett sociokulturellt perspektiv. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling, *Metodologi, för studier i, om och med förskolan* (Första upplagan, 41–55). Malmö: Gleerup.
- Wallerstedt, C. (2020). Ett sociokulturellt perspektiv. I A. Åkerblom, A. Hellman, N. Pramling, *Metodologi, för studier i, om och med förskolan* (Första upplagan., 46). Malmö: Gleerup.
- World Health Organization (WHO). (2019). *To grow up healthy, children need to sit less and play more*. <https://www.who.int/news-room/detail/24-04-2019-to-grow-up-healthy-children-need-to-sit-less-and-play-more> (Hämtad 2/6–2023).

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Vi är två förskollärostudenter som studerar på Högskolan Väst i Trollhättan och vi ska skriva ett examensarbete under vårterminen. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare resonerar och arbetar med högläsning med barn i åldrarna 3–6 år på förskolan.

Därför kontaktar vi dig som utbildad förskollärare med en förfrågan om du skulle vilja medverka i en intervju? Vi beräknar att samtalet kommer att ta ca. 45-60 minuter att genomföra där vi kommer att ställa frågor som behandlar högläsning i förskolan. Intervjuerna kommer helst att ske på förskolan som du arbetar på, alternativt via videokonferens (ex. Zoom/Teams) om det underlättar för din medverkan.

Vår förhoppning är att just du deltar i studien för att bidra med dina kunskaper om hur du arbetar med högläsning, tillsammans med dina kollegor.

Ditt deltagande är frivilligt. Du kan när som helst välja att avbryta din medverkan i studien. Vi kommer att vilja spela in intervjun för att sedan kunna återge dina svar i form av citat. Vår insamlade data kommer endast att användas i undersökningen och allt material kommer sedan att raderas när studien väl är klar. Obehöriga kommer därför inte att kunna ta del av vår data som insamlats då denna lagras på ett säkert ställe med inloggningsrutiner på våra datorer. I studien resultat ges du och förskolan fiktiva namn för att värna om er anonymitet. Vår förhoppning är att du som medverkar i studien ska känna dig bekväm i vårt bemötande, behandling och redovisning av datamaterialet.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå oss:

Linnéa Alvarado

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Elina Karlsson

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Handledare: Urban Carlén

Bilaga 2

Intervjufrågor

Bakgrund: kunnande och intresse

1. Hur många år har du arbetat som förskollärare?
2. När blev du klar med din förskollärarytbildning?
3. Vad får dig att skaffa ny kunskap efter avslutad utbildning?
4. Hur uppkommer ett sådant kunskapsbehov?
5. Berätta om du genomfört någon kompetensutveckling inom barnlitteratur?
6. Berätta om ditt intresse för barnlitteratur? Hur tar sig detta intresse för uttryck?

Din roll som högläsare

7. Hur genomför du högläsning i din undervisning?
8. ...använder du någon specifik metod? Ge gärna exempel på situationer där högläsning sker under din ledning?
9. Hur ofta läser du så för barnen?
10. På vilket sätt anser du att högläsningen blir viktigt i din undervisning? På vilket sätt stödjer läroplanen ditt arbete med högläsning?
11. Hur förbereder du dig inför en högläsning?
12. Hur ser du på dig själv som högläsare?

Högläsning i förskolan: aktiviteten att läsa högt

13. Vad bidrar till att högläsning sker?
14. Hur organiserar lärarlaget högläsningen för att en av er ska kunna läsa?
15. Vilka utmaningar förekommer vid högläsning? Ge exempel?
16. Hur väljs vilka böcker som ska läsas i barngruppen?
17. När väljer du?
18. Och när väljer barnen?
19. Vad bidrar till dessa val med tanke på situation? På vilka grunder sker val av litteratur vid högläsning?
20. Hur får barnen chans att vara delaktiga vid högläsningen?
21. Vilka utmaningar uppmärksammar du med att bedriva en planerad högläsning? När skulle du säga att den är den planerad?
22. Vilka fördelar anser du att spontan/planerad högläsning har?
23. Vilka nackdelar anser du att spontana/planerad högläsning har?
24. Vad sker efter att du läst högt för barnen? Ge exempel.
25. Har du någon fråga till oss?

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
www.hv.se